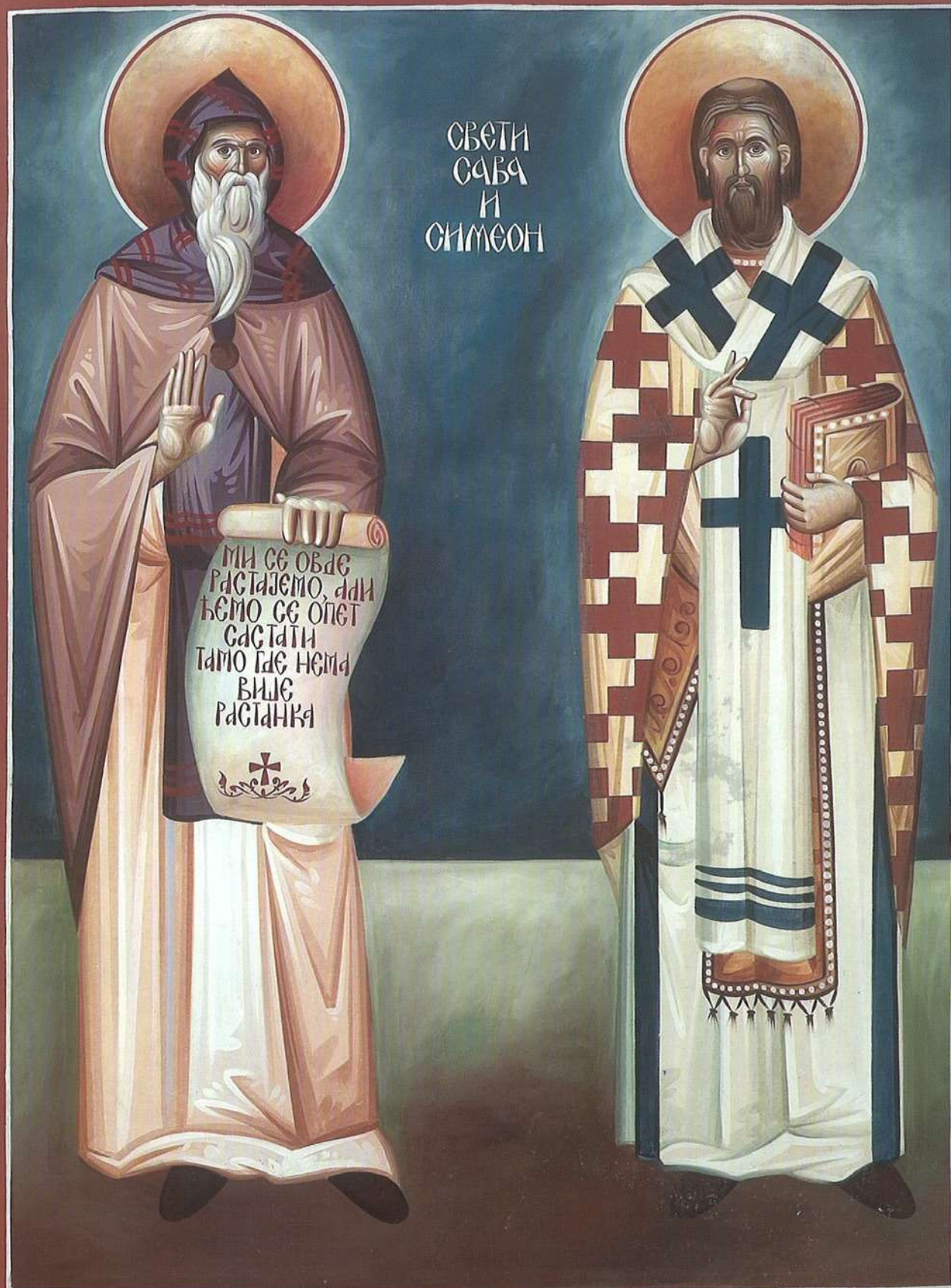

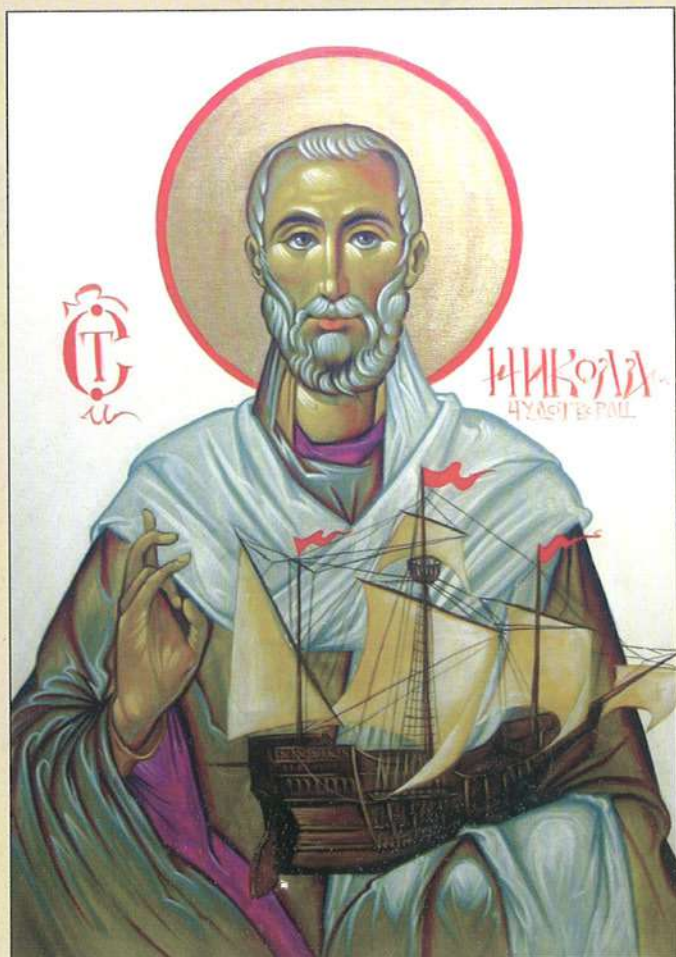
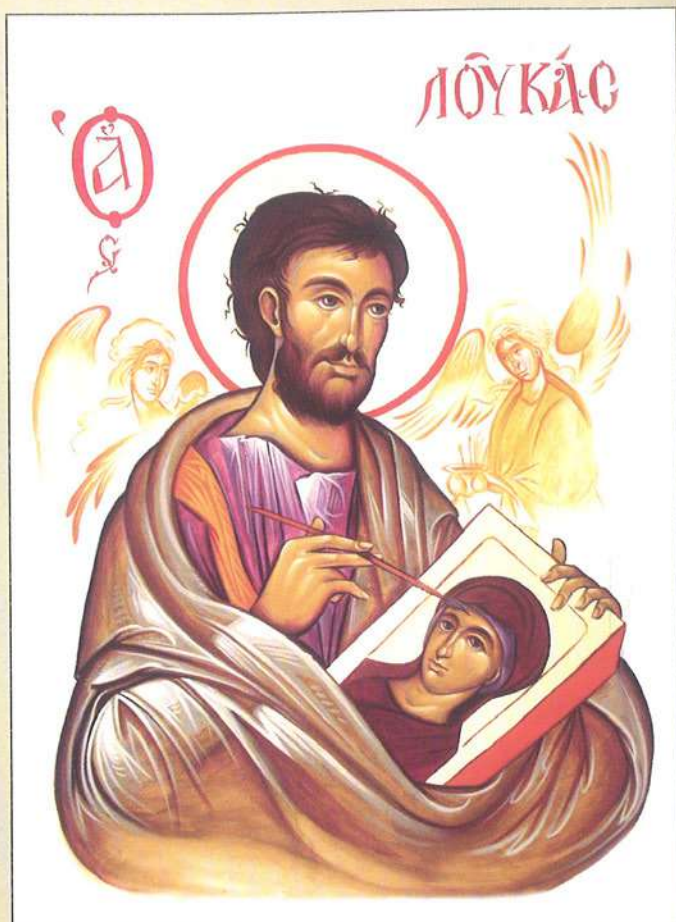
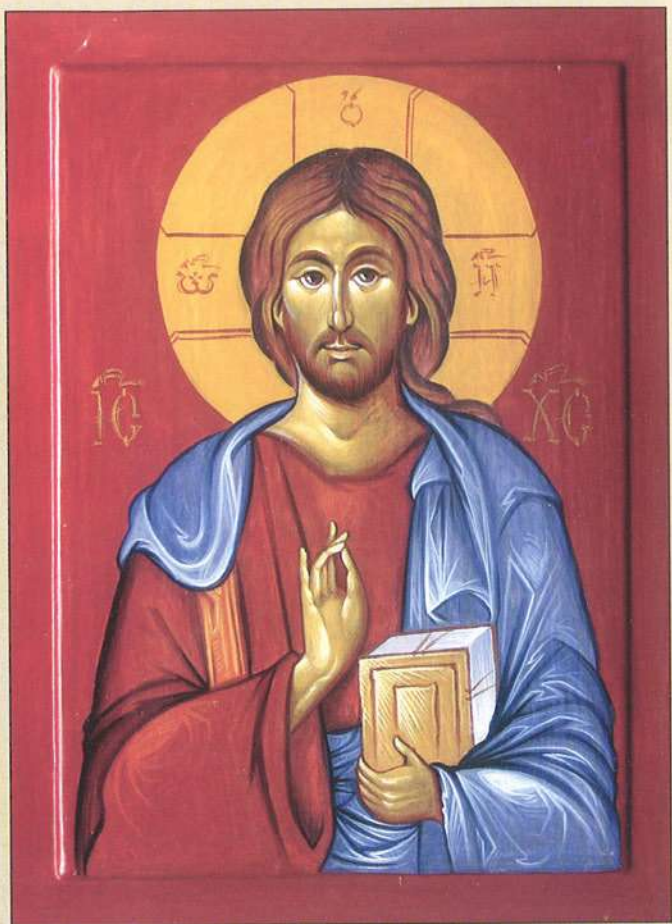
Каленик

ИЗДАЊЕ
ШУМАДИЈСКЕ
ЕПАРХИЈЕ

2006
1

ПРАВОСЛАВНА ГАЛЕРИЈА

Божићи поздрав Г. Јована, епископа шумадијског

БОЖИЋ - ПРАЗНИК ТОПЛИНЕ

Драги Наши суграђани, драга Наша духовна децо,

У историји постоје догађаји различитог значаја. Неки су мали и наизглед наважни, па их сви брзо забораве. Они су важни за нас саме и наше породице, али не и за историју. Пресудних историјских догађаја је релативно мало, а међу њима је рођење Христово свакако најпресуднији. Тај догађај је људску историју предвојио на оно што је било пре њега и на оно што се збило, збива и што ће се збити после Христовог рођења. *Сунце Правде*, како се у божићном тропару каже за Христа, засијало нам је и више ништа није исто као пре тога. Христос, је једино и вечно Ново у људској историји. Син Божији, кроз кога је све постало, прима нашу људску природу и рађа се у маленом Витлејему Јудејском.

И овог Божића ми пред собом видимо младу мајку која на грудима држи тек рођено дете и чини да осетимо нешто без чега се у животу не може - а то је топло срце. С једне стране, сам се Син Божији из топлоте Свога срца очовечује, постаје један од нас и долази нам, не са царском помпом и свитом, већ као мало дете, као беба којој само топлога срца можемо приступити. И то је, драга Наша духовна децо, основно хришћанско искуство и доживљај Бога. Не као страшног и немилосрдног судије који нас вреба и лови сваку нашу грешку, мада, нажалост има хришћана који и тако доживљавају Бога, већ као Онога који нам се с љубављу даје и коме ми, опет, с љубављу и топлога срца приступамо. Јер, како се другачије и може малом детету приступити? С друге стране, и мајчинска љубав Пресвете Богородице, на свој начин, боји читав празнични догађај из кога, како смо рекли, извире осећање топлоте. Божић је празник топлоте и топлот људског срца.

Ако нам данас често изгледа да нема места где се човек може *ојрејати*, то значи да је охладнело људско срце. Постало је тврдо, саможиво и неосетљиво. То није случајно. Топлина или студен срца зависе од циљева нашег живота. Ако су ти циљеви искључиво економски, професионални, себични и не укључују основне људске вредности, попут топлоте, односно љубави, онда је студен неизбежна последица. Примећујемо да наши људи, па чак и хришћани, све теже подносе животне тегобе - жудећи за некаквим лагодним животом који никако не долази, а неће ни доћи. То, да је живот тежак, није изузетак, него правило. Друга половина двадесетог века, у својој лакомислености, донела је сан о лаком и лагодном животу, што он никада у историји није био, или је био резервисан само за мањину. "У зноју лица свог јешћеш хлеб" (Пост 3, 19), пророкује Господ Адаму, и то је закон људског живота. Али, и мука, и тегоба, и скученост лакше се подносе када је у нама и међу нама топло. Јер, у дан Другог доласка, Господ нас неће питати у каквим смо временима живели, већ колико су нам

срца горела. Ми сами својим срцима, од датих и тренутних околности, градимо или рај или пакао, а топлина људског срца је способна да сваку ситуацију преобрази, да и од витлејемске пећине створи најлепшу палату у којој се рађа и која прима Цара над царевима.

Бити човек тежак је задатак. Бити човек који ће око себе ширити људску топлину још је тежи задатак који нам приличи и који нам је сам Господ поверио - да будемо људи и у нељудским временима. Осврнимо се око себе. Сетимо се колико је породица у којима је завладала студен, у којима нема више љубави и које се распадају. Све је више и више таквих породица. Сетимо се колико је рођачких, комшијских, пријатељских, кумовских веза прекинуто и које је прекрила студен. Све ће нас оковати лед раздора и нетрпељивости, неслоге и зависти, ако у своја, а пре свега у срца наше деце, не уведемо Христа који је једини способан да споји раздвојено и измири посвађано, да загреје наша срца и умири наше животе. Праве људске вредности никада не могу бити старомодне. На њима почива живот и наша срећа. А све су оне Христом откривене у пуном смислу и у пуној својој дубини.

Са овим мислима о топлоти Божијег и људског срца, Ми, драга наша духовна децо, призивамо благослов Божији на све вас и честитамо вам Празник радосним божићним поздравом:

Мир Божији - Христос се роди!

Каленић

Излази с благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXVII
број 1, (163), 2006.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, јереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
др Зоран Крстић,
протојереј-ставрофор
Рајко Стефановић,
протонамесник
Милић Марковић, јереј
Марко Митић, јереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уреднички и административни
"Каленић",
Владимира Роловића бб,
34000 Крагујевац
телефон: 034 371-192
e-mail: kalenic@kg.sbb.co.yu

Тираж
3000 примерака
Припрема и штампа

БЕО
ШТАМПА

Београд

САДРЖАЈ

Божјићи поздрав Г. Јована, епископа шумадијског	1
Свети Теофилакт Охридски, Ти си Син мој љубљени који је по мојој вољи	3
Владика Николај, Ошкровање шајне шројединог бића Божијег	4
Светосавска посланица епископа шумадијског Јована	5
Свети Јован Лествичник, Смирив поштом душу своју	6
Не живи човек о самом хлебу, разговор са архимандритом Јованом (Радосављевићем)	7
Савремени проблеми православног канонског права, протојереј Џон Мајендорф	11
Проблем човека у христичкој философији, Виктор Бичков	15
Типолошка повезаност библијских пошова и Васкрсења мистичком пошком Христове беседе на јори, Миодраг Лома	18
Из летописа Шумадијске епархије	21
Сусрећ са Бојом и српском историјом, јереј Зоран Алексић	24
Иконографске представе Светог Саве и Светог Симеона у манастиру Каленићу, Драгиња Симић Лазар	25
О смислу иконе, архимандрит Зинов	27
Заузми престо свој, Оче	29
Некудим - придворни траг десног Бурђа Бранковића	31
Дечија страна	
Нове књије	
Промене; служења, посете и пријеме епископа Г. Јована	
Прва страна: Свети Симеон и свети Сава, икона на платну, Радионица Светог краља Милутина, Крагујевац	
Друга страна: Православна галерија, иконописац Дејан Мандел	

ТИ СИ СИН МОЈ ЉУБЉЕНИ КОЈИ ЈЕ ПО МОЈОЈ ВОЉИ

И догоди се у оне дане да дође Исус из Назарета Галилејског, и крсти га Јован у Јордану. И одмах излазећи из воде видје небеса гдје се отварају и Дух као голуб силази на њега. И глас дође са неба: Ти си син мој љубљени који је по мојој вољи (Мк 1, 9-11)

Исус не долази на крштење да би му се опростили грехови, јер он никаквог греха није учинио. Не долази ни да би примио Светог Духа, јер како би Јованово крштење могло даровати Духа Светог, када оно, као што сам већ рекао, није чистило ни од греха? Он не долази на крштење ни да би се показао, јер је много већи од Крститеља. Па зашто онда Исус долази? Без сумње зато да би га Јован објавио народу. Пошто се био окупио велики број људи, Исус је одлучио да дође како би Јован пред свима њима посведочио ко је он. Али, истовремено долази да би се испунила свака правда, то јест, све заповести Закона. Пошто је сматрано заповешћу да се послуша пророк који крштава, као онај кога је Бог послао, то Исус испуњава и ту заповест. Дух је сишао не зато што је био потребан Исусу, будући да он по свом суштеству у њему обитава, већ да би ти знао да при крштењу и на тебе силази Дух Свети. По силаску Светог Духа одмах је одозго уследило и Очево сведочанство: Ово је Син мој. Да би присути, пак, разумели да не говори о Јовану, Дух, у виду голуба силази на Исуса. На тај начин присутни људи нису могли да помисле да се ове речи односе на Јована. Небеса су се отворила да бисмо ми знали да се и нама на крштењу отварају небеса.

Дух Свети се јавља у виду голубице због нежне љубави коју Бог има према нама људима. Иако су га људи одбацили, он ипак по својој великој љубави поново прилази људима са нимало мање пажње него пре. Тако и голубица не мења своју ћуд када јој људи учине неправду и

одузму јој њене младунце. Зато се и Свети Дух јавља у виду голубице како би се показало да је Бог Старог и Новог Завета један те исти Бог, али и да би се подсетило на велики потоп у време Ноја (1 Мој 7, 1-8, 22). Тада је голубица објавила крај потопа носећи у свом кљуну маслинову гранчицу. Овде се пак, Дух Свети јавља у виду голубице да би објавио избављење од грехова. Исто тако Свети Дух се јавља као голубица због своје безазлестности и кротости и надасве своје чистоте, јер голуб неће никад боравити на нечистом месту. Јеванђелиста каже Дух, али притом не мисли на неког од службених духов (анђела), већ на Светог Духа који је једносуштан

Богу (Оцу). Кроз сведочанство Оца и силазак голубице објављене су три ипостаси (лица) Свете Тројице. Јер Отац одозго сведочи да је онај који се крштава Бог, а онај који крштава светитељ Божији, тако да нико не би помислио да је Јован био већи од Христа, будући да га је он крстио. Јевреји су сматрали Јована за великог човека, а на Христа нису толико обраћали пажњу. Тако је Отац посведочио, Син је био посведочен, а Свети Дух је потврдио на кога се (Очево) сведочанство односи. Који је по мојој вољи - значи - онај у коме почивам и који ми је благоугодан. ■

Свети Теофилакт Охридски,
превели дечански монаси

ЈАВИ СЕ БЛАГОДАТ БОЖИЈА КОЈА СПАСАВА СВЕ ЉУДЕ

Шта је дакле чудно што као Син Човечији долазим да се крстим? Јер створење руку својих нисам презрео, нисам се земне природе постидео; остајем што сам био; и што нисам био узео сам на себе, а биће моје остаје непроменљиво. Остави дакле сад, јер непријатељ рода људског, збачен с неба, отеран са земље, гнезди се у води, али дођох да га и одатле отерам, по речи пророка који о мени каже: Ти си сатро главе змијама у води (Пс 73, 13). Остави сада, јер он хоће као човека да ме искуша; али ја трпим, да бих обелоданио његову немоћ. Ја ћу му рећи: Немој кушати Господа Бога свог.

О новог чуда! О неисказане благодати! Христос се бори, а ја венце примам! Он војује против ђавола, а ја односим победу над

ђаволом! Он главу змији размрскава у води, а ја се као законити страдалник крунишем! Он се крштава, а ја скверну скидам са себе! На њега Дух Свети силази, а мени се даје опроштај грехова! За њега сведочи Отац да му је Син љубљени, а ја постајем син Божији због њега! Њему се небеса отварају, а ја улазим у њих! Јавља се вишње царство крштавајућег се, а ја га наслеђујем! Глас Очев би к њему, а мене позива! Он му је по вољи, а мене пригрљује! И ја славим Оца који је одозго говорио, Сина који се доле крсти, и Духа који је као голуб сишао, Једног у Тројици Бога, коме се и клањам вавек, амин. ■

Свети Јован Златоусти,
превео архимандрит
Јустин Поповић

ОТКРОВЕЊЕ ТАЈНЕ ТРОЈЕДИНОГ БИЋА БОЖИЈЕГ

И тако, крштење Христово у Јордану везано је с откровењем Свете Тројице човечанству. Од тога откровења нема већега. Јер тиме нам је показана тајна тројединог бића Божијег. Спаситељ је отпечатио на Јордану и ту највишу тајну неба и земље. Велимо - и на земљи, јер тројичношћу Божијег бића објашњава и најдубље тајне самога човека човекова тројичност, јер је речено још на самом почетку Светог писма, да је Бог створио човека по своме облику (Пост 1, 26). Зато се празник Христовог крштења и назива Богојављењем. Јер се Бог јавио на реци Јордану онакав какав је, уколико је

то јављање приступачно човеку у телу. Још се овај празник назива и Просвећењем. Јер се њиме дух човеков озарава познањем најдубље божанске тајне. Он се назива Просвећењем још и зато што крштење Христово погружавањем у води просвећује наш разум, чисти наше срце и облагорођава нашу душу познањем начина нашег спасења које се састоји у сахрањивању старог човека и рођењу новог, или другим речима: у смрти свега нашег грешнога и смртнога јестества и оживљавању безгрешнога и бесмртнога.

Све што се догодило при крштењу Христовом, догађа се и при крштењу свакога од нас. ("Господ, који управља животом нашим, установио нам је завет крштења које има у себи слику смрти и живота... вода има слику смрти која прима тело на погребље, а Дух улива животворну силу која обнавља живот душе наше од смрти греховне у првашњи живот", свети Василије Велики.) Погружавањем у воду ми умиремо с Христом, дизањем из во-

де ми се сједињавамо с живим Христом. Кротки Дух Божији као голуб лепрша над нама, надањујући нас својом свемоћном благодаћу. А Отац нас кроз љубав Исуса Христа усиновљава и проглашује то усиновљење својим гласом. Ко може знати шта се у часу крштења дешава у души свакога младенца? Помрачени и утучени доцнијим грехом ми заборављамо највећу небеску тајну која нам се при крштењу открива. Јер крштењем ми се чистимо од свакога греха, али после нашег крштења долазе сатанска искушења, којима Христос није подлегао, но којима ми подлежемо. Но они од нас који се брину о спасењу своме дан и ноћ, с потпуним смирењем и послушношћу према Богу, могу се удостојити откривења превелике тајне божанске која се показала на Јордану, као што су се удостојили овога виђења многи светитељи и мученици за Христа. Мучеништво за Христа пак сматра се трећим крштењем; пошто је прво Јованово крштење, крштење водом, а друго Христово, крштење Духом Светим и огњем. Ово треће крштење, крштење мученичко, назива се крштењем крвљу. Мученици Христови који су крштени проливањем крви своје за Христа, обично су виђали много од Јорданске тајне, откривене при крштењу. ■

Епископ Николај Велимировић

ВОДОМ И ДУХОМ РАЂАЈУ СЕ СИНОВИ

*Госпог који даје снагу
нашим владоцима
и уздиже рођ Својих помазаника
и рађа се од Дјеве
и иде на крштење.*

*Свијога Му, верни, ускликнимо:
Нема свијога као ишћо је Бој наш,
нишћи њраведнога осим Тебе, Господе!*

*Радуј се, данас,
Христова Цркво,
некада нейлодна и њошћуно бездејсна,
јер ишћи се водом и Духом
рађају синови
који с вером кличу:
Нема свијога као ишћо је Бој наш,
нишћи њраведнога осим Тебе, Господе!*

*Из свега љласа
Преишеча виче у њусишњи:
"Припремишће њушћ Христју
и учинишће њравим свијазе
Боју нашем,
кличући:
Нема свијога као ишћо је Бој наш,
нишћи њраведнога осим Тебе, Господе!"*

**(Трећа песма првог канона, други глас,
превео с јелинског др Ненад Ристовић)**

ЈОВАН

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ

Свему свештенству, монаштву и верницима ове Богом чуване Епархије; благодат вам и мир од Бога Оца и Господа нашег Исуса Христа и Духа Светога и да молитве Светог Саве буду са вама

Диван је Бог у светима својим... Диван је Бог који се у људима прославља, а посебно у светима својим. О њима ма колико говорили, писали, проповедали, никада до краја не можемо све изрећи. Тако и о Светом Сави. Сви о њему знамо понешто, али нико не зна све, јер је његова биографија истовремено и биографија Бога и Цркве, зато што је његов живот сав у Богу кроз Цркву.

Свети Сава је конкретна историјска личност, Србин од крви и меса, становник земље, али грађанин Неба и човек будућег века. За њега је Владика Николај рекао да је он "најлепше српско дете", које је даровано Богу, али и најлепши српски лик кроз који се Бог нама показује. Кроз њега је биће овог народа најбоље видело и предосетило Царство Божије и вечни живот.

Боравећи у Светој Гори, Свети Сава "се сагнуо до праха земнога, да из праха леђима диже народ српски ка небесима" (Епископ Николај Велимировић). Напустио је царски двор, одрекао се раскоши и отишао у "земљу Пресвете Богородице" да поправи и просвети себе како би могао да поправља и просвећује друге.

Свет Сава је био "небески ангел у телу", јер је у њему горео пламен вечне божанске љубави. Кроз њега је струјала чудотворна енергија Духа Божијег. Целог живота је сакупљао "божански мед", хранио се божанском храном, пио "божанско вино", и све то несребично даровао другом, не тражећи признање, плату и награду.

Све што је имао давао је другима - живео је за друге. За себе ништа није тражио, а све је добио и имао. Могао је многим да влада, али је изабрао да служи свима. Што се више одрицао од често неограничених потреба људске природе, то је боље потврђивао се-

бе као личност. Код њега је све било универзално, саборно, свечованско и свеобухватно - ум, воља, осећања, љубав. Љубав је ширила његово биће до неслућених размера. Њоме се ослобађао окова смрти, ускости и ограничености националне идеологије. Зато га данас многи православни народи славе као великог учитеља Јеванђеља и угодника Божијег.

Кад је први пут стигао у манастир Светог Саве Освећеног, у сусрет му је кренула Богородица Тројеручица. Она му је, према предању тог манастира, откључала и отворила врата. Ту је икону добио на дар и однео у манастир Хиландар где је постала игуманија и његова стална покровитељка и заштитница. Јерусалим се, кажу, није тако обрадовао ни једном странцу, ни једном госту.

Свети Сава није ни митско ни "магијско" биће, нити светац који стоји насупрот нама "профаним" и светским људима. Он је само целовита, остварена и довршена људска личност која је свој овоземаљски век проживела Црквом и црквеним животом. Христос и Црква Божија су учинили да буде то што јесте, света и непролазна личност, вечна "икона" Христова. У њему се Христос оваплотио. Сабрала су се у њему сва времена, повезали векови, проговорила сва наша поколења "језиком лепшим од језика и наречјем којим је Господ створио овај чудесни свет". Зато већ толико векова убедљиво сведочи да Бог "хода" овом земљом и планетом, да је Бог са нама.

На Светог Саву, као и на све светитеље, се односе Христове речи: "Ја сам пастир добри. Пастир добри живот свој полаже за овце" (Јн. 10, 11). Дobar пастир је само онај, учио је Свети Сава, који Јеванђелском науком и својим светим животом спасава људе од смрти тако што их учи о Вечном

животу и царству Небеском. Пастир је добар онај који себе жртвује за ближњег, служећи брату свом, све у љубави и за љубав; ништа силом ни морањем. Он нас је увео у породицу Једне Свете Саборне и Апостолске Цркве основаваши аутокефалну Српску цркву која је била и јесте водила свог народа у свим његовим приликама и неприликама. Он нам је дао Једног Истинитог Бога, Господа Христа. То је највеће дело које је могао учинити за нас. Дати роду своје Истинитог Бога када на њега насрћу лажни богови и лажни утешители, то је не само дело него и сведело. Свети Сава је желео и хтео само једно, а то је, драга наша духовна чада, да Господ Христос царује у свакој људској души, у свакој породици, у свакој школи - да Господ Христос буде све и сва за свако људско биће, за свако људско друштво и да сви имају један закон - а то је Јеванђеље и његове свете врлине.

Свети Сава је сав свој живот посветио Господу Христу. Од душе своје, од срца свог начинио је вечни олтар Господу Христу. Даноноћно је на њему служио и ништа друго у овом свету није за њега постојало. "Све је давао за Христа, а Христа ни за шта." Разуме се, овај свет је постојао за њега само кроз Христа. У сваком човеку видео је вечног сабрата.

Начинимо и ми, браћо и сестре, у нашој души и у нашем срцу, у нашој породици и у нашој деци олтар Богу Вечном, како бисмо се и ми могли наћи на Олтару и у Литургији Светога Саве у Царству Небеском, а то ћемо постићи једино ако и ми са децом нашом, будемо увек на Светој Литургији у нашим храмовима. И баш зато је и Свети Сава: "подизао цркве, манастире, школе и учио људе да се Богу моле". Рецимо и ми: Свети оче Саво, моли Бога за нас! ■

Свети Јован Лествичник

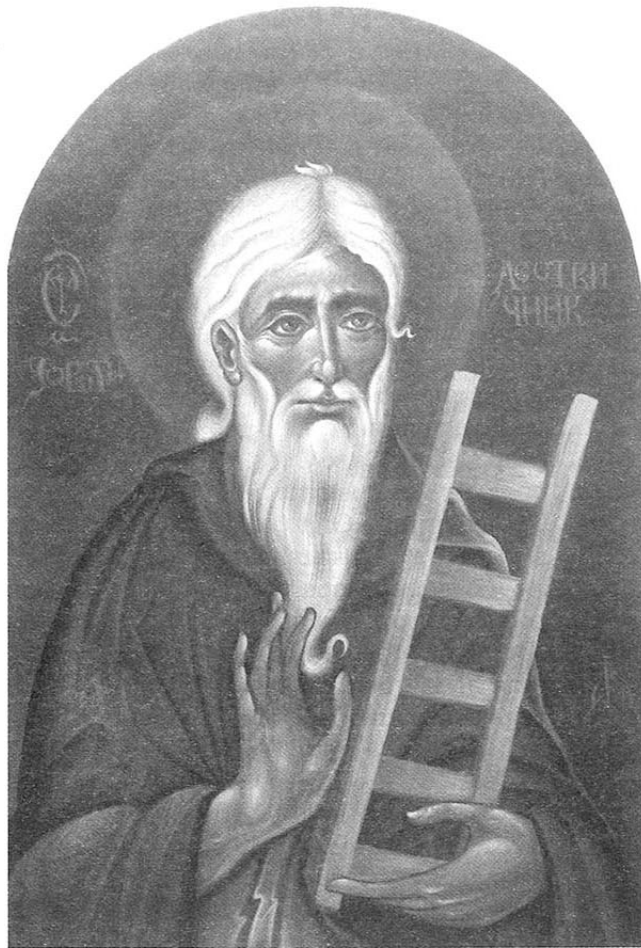
СМИРИХ ПОСТОМ ДУШУ СВОЈУ

Нека се са дисањем твојим сједини реч онога који каже: А ја, када ме демони узнемираваху, обукох се у врећу и смирих постом душу своју; и молитва моје душе имађаше одјека (Пс 34, 13)

Пост је насиље над природом и лишавање грла насладе на коју је навикло, гашење пламена телесне пожуде, одстрањивање рђавих мисли, ослобођење од сновиђења, очишћење молитве, светилник душе, стражар ума, спас од огрубелости, двери умилења, смирено уздисање, ведро скрушеност, одмарање многоговорљивости, основ безмолвија, чувар послушности, олакшица сна, здравље тела, виновник бестрашћа, отпуштање грехова, врата и блаженство раја.

Упитајмо и онога нашега непријатеља, главнога међу свим страшним непријатељима нашим (јер он је капија страсти, он је Адамов пад, Исавова пропаст, погибија Израјљаца, обнажење Нојево, издајство Гоморско, родоскрвњење Лотово, погубљење синова Илија свештеника, руководиоца сваке поганштине): одакле се рађа, и који су му потомци? ко је тај који га сатира? ко је то који га коначно уништава? "Реци нам, о тиранине свих смртника, који си све купио златом ненасите глади, како улазиш у нас? Шта изазиваш у нама? Како излазиш из нас?"

А он, раздражен нашим упорним питањима, одговара нам тирански разгоропађен и бесан: Што ме обасипате погрдама, када сте ми подчињени? И како можете покушавати да се раздвојите од мене? Ја сам природом везан с вама. Моја врата - то је природа саме хране. Узрок моје ненаситости јесте навика. А основа моје страсти јесте дуготрајна навика, безосећајност душе, и заборављање смрти. И ка-

Св. Јован Лествичник,
икона Дејана Манделца

ко тражите да вам кажем имена мојих потомака? Избројају их, и биће их као песка на обали морској. Но ипак, чујте који су првенци и љубимци моји.

"Првенац син ми је дух блуда. Други за њим је - окамењеност срца. Трећи је - сан, та пу-

чина нечистих помисли, са својим прљавим валовима. Дубина незнатих и неисказаних нечистота из мене произилази. Моје су кћери: леност, многоговорљивост, дрскост, смехотворство, шаљивост, расправљање, тврдоглавост, непослушност, неосетљивост, ропство духа, хвалисање, безобразност, наклоност према гиздању, на коју се надовезује нечиста молитва и тумарање мисли, а често и догађаји ненадани и неочекивани, за којима иде очајање, опасније од свега."

"Против мене војује, али ме не побеђује, сећање на своје грехе. Доследни ми је непријатељ помисао на смрт. Али, у човеку нема ничега што би ме могло потпуно уништити. Ко је примио Утешитеља, моли Му се против мене, и Он, умољен, не дозвољава ми да дејствујем страсно. Они који нису Њега окусили, траже свакако да уживају у мојим сластима".

Јуначка победа! Очевидно је да онај који се показао јачим од ове страсти, хита ка бестрашћу и највећим висинама целомудрености.

Из Лествице

Превео са грчког оригинала
Димитрије Богдановић

Пењите се, пењите, браћо! Храбро постављајте лествицу у срце своје, слушајући онога који је говорио: Ходите, попнимо се на гору Господњу и у дом Бога нашега (Ис 2, 3), који усвршава ноге наше да буду као у јелена, и који стоји на висинама (Пс 17, 34), да поставимо победници на стази његовој! Трчите, молим вас са оним који је говорио: Потрудимо се, док не стигнемо сви у јединство вере и богопознања, у човека савршена, у меру раста висине Христове (Еф 4, 13), који је, крстивши се у тридесетој години видљивог узраста, достигао тридесети ступањ мислене лествице, јер љубав - то је Бог.

Интервју - архимандрит Јован (Радосављевић)

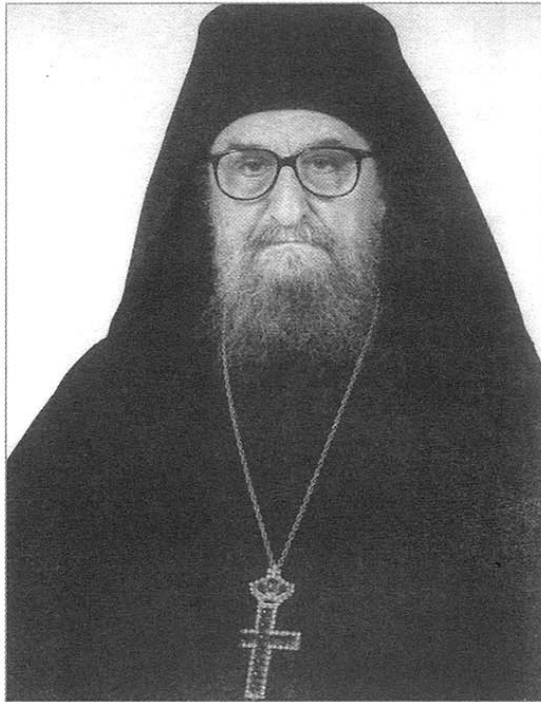
НЕ ЖИВИ ЧОВЕК О САМОМ ХЛЕБУ...

Узрастао је духовно и црквено уз владика Николаја, архимандрита Јустина (Поповића), патријарха Павла. Учио је и од оца Јована (Рапајића) и оца Јакова (Арсовића). Идеали су му били они исти који су утврдили у вери епископе Василија (Костића), Хризостома (Војиновића), Григорија (Удицког), Јована (Велимировића). Стасавао је заједно са митрополитом Амфилохијем, владикама Атанасијем, Артемијем, Иринејем. Многим данашњим узданицама Српске цркве био је професор, духовник. Не прође година да не напише књигу. Зато, с духовном радошћу и радозналошћу слушамо његове речи

КАЛЕНИЋ: Провели сите предратне и ратне године уз владика Николаја. Шта данашње генерације (у Цркви и ван ње) морају знати о овом свештешћу?

Архимандрит ЈОВАН: Велики и свети људи ретко се рађају. Ми, верујући Срби, од светог Саве нисмо запамтили значајнију духовну личност од владике Николаја, сада међу светима. Таквог сам га и ја, као дечак и његов ученик, од 1938. до 1941. године, у Краљеву и Жичи, запамтио. Његове речи, савети, беседе били су снажно прожети љубављу према Богу, према свим људима као ближњима, а посебно према свом народу. Знано је свима колико је значао српском народу и Цркви у Првом светском рату, а и доцније, до краја живота. Зато, како каже отац Јустин Поповић, "ми Срби треба да га поштујемо као српског апостола и да га волимо као другу личност после светог Саве". То није претерано рећи. Ако га многи познаваоци из других народа тако високо цене, где је место које смо му ми Срби, као његова духовна чеда, припремили? А све нас је задужио својим свештештвима, пророчким и просветитељским даром и радом, и у миру и у рату, и у слободи и у ропству, у науци и хришћанској просвети, у отаџбини и ван отаџбине.

Комунисти, за време владавине Југославијом, сматрали су га непријатељем свог безбожничтва, па су му лепили нечасне епитете општег народног непријатеља, злочинца и издајника, упоређујући га са Степинцем - њега, немачког заточника све време рата. Нису хтели да знају да је 1944. у Војловици, када су

Немци тражили проглас против комуниста, патријарху Гаврилу рекао: "Не Гавро, не бори се Српска црква против комуниста, партизана; Српска црква се бори против безбоштва и с десна и с лева, против безбоштва спољашњег - немачког и нашег унутрашњег, као и сваког другог. А ово су заблудела браћа наша, која ће се, кад протутњи рат, вратити на своје место." Владика је те догађаје посматрао светоотачки, са много љубави, иако је знао да су југословенски комунисти још пре Другог светског рата били у сарадњи са Хитлером, Мусолинијем, Павелићем и бугарским комунистима, помоћу којих је и наш краљ Александар Карађорђевић убијен. Још од тада су се, под страним утицајем, борили за власт и требало им је да пред народом упрљају нашу Цркву и име владике Николаја. Али га је наш народ са својом Црквом добро знао и ставио га је на заслу-

жено место, у календар и диптих српских светитеља.

КАЛЕНИЋ: Из прејуној дигиталне ваших сајтурдника, монаха Српске цркве - која не смео заборавити?

Архимандрит ЈОВАН: До доба светог Саве, српско монаштво, живећи у општежитељним манастирима и пустињским испосницама, бринуло се само о спасењу сопствене душе кроз молитву и подвиге. Међутим, свети Сава је својим примером показао да се српски монах може спасавати и достићи светост ако служи кроз молитву и подвиге Богу - и своме роду. И тако се кроз нашу историју показало, да монаси, спасавајући себе у монашким заветима и подвизима, спасавају и свој народ. Живело се са свешћу да су Црква и монаштво дужни да своју духовну децу штите од свих непријатеља, видљивих и невидљивих, спољних и унутрашњих.

Зато су се вараили, а и данас варају, сви наши политичари и државници, слични комунистима, који говоре да Цркву и црквене људе (епископе, свештенике, монахе) треба сабити и затворити у гето, да не износе своје мишљење о јавним питањима, односно о питањима која се тичу општенародних интереса.

У XX веку Српска црква имала је веома вредних и интелектуално и духовно способних монаха, достојних лика светог Саве и настављача његовог дела. Споменуо сам светог владика Николаја и његов пастирски и архипастирски рад у Цркви и народу. За нас је исто тако важна личност оца Јустина Поповића, монашким врлинама сличног светим оцима, великог богослова, про-

фесора... Иза себе је оставио, иако заточник манастира Ђелије, читаву плејаду духовне деце, водећи их, као и сав народ који га је с љубављу окруживао, кроз молитву и свете врлине, вечном спасењу. Велики број његових ученика постали су епископи наше Цркве. И Бранко Рапајић (синђел Јован) и Михаило Ђусић су ученици оца Јустина. Оца Јована Рапајића и његове монашке и интелектуалне врлине често је спомињао. Страдао је као мученик и исповедник, заједно са монахом Михаилом, од безбожних комуниста и Црква их је, хвала Богу, увела у диптих светих.

Од монаха који су својим духовним животом и подвизима просијали, било у манастирима било у испосницама у XX веку, треба споменути старца архимандрита из Дајбаба Симеона Поповића, духовника краља Николе и патријарха Гаврила и оца Никанора из Хиландара, затим жичког старца Антонија Драговића, затим дивног подвижника и исповедника вере православне монаха Јакова Арсовића. Били су светог живота, а много су пострадали од идеолошких непријатеља Цркве. Слични оцу Јакову по чврстој вери, подвизима и делима били су подвижници студеничке испоснице Теоктист (Платон) и Симеон, родом из околине Младеновца. Живели су по угледу на пустиножителије из светоотачких времена. Духовним очима предвидели су страдање студеничких монаха за време Другог светског рата. У ту групу, и то још строжијих молитвеника и испосника, убрајамо чудесног у подвизима монаха, оца Георгија Витковића, Херцеговца из Мируше. Он је научну каријеру у европским престоницама заменио Светом Гором, Хиландаром и Јеванђељем Христовим. Његов храм за молитву и подвиге била је цела Света Гора. Многи монаси са Свете Горе као и посетиоци, желели су да чују његове савете и да проведу који тренутак са њим у келији Старог Русика, крај куле где се замонашио свети Сава.

Сви ови монаси, као и многи други, знани и незнани, од велике

су духовне користи свима нама и треба да их се сећамо, да их и данас слушамо и да се на њих, по могућству, угледамо, јер су од Бога нама Србима послати за пример и поуку у овом смутном и нестабилном времену.

КАЛЕНИЋ: *Да ли Црква може давати допринос спасавању српској Косово и Метохије? Ви о томе можете меродавно говорити јер сте велики део свој живота, као учитељ и духовник, провели у овој светој земљи.*

Архимандрит ЈОВАН: Косово је света српска земља, натопљена крвљу светих српских бранитеља и мученика, од косовског првомученика светог кнеза Лазара и свих косовских мученика до данашњег дана. Још је оно за нас Србе свето, јер је било, а и данас је, окићено многим светињама, многим светим моштима, црквама и манастирима. И такво Косово и Метохија, по закону праведном, и Божијем и људском, не знам чије може бити него српско? Не знам да ли знају силници овога света, да крв праведника, по Светом писму, вапије на небо... за своје место где су мученички пали у свом народу? А тако исто и наше многе, порушене и непорушене светиње, вапију да се обнове и доведу у ред, да све заједно чувају своје свете на Косову пострадале мученике – кажем, не завојеваче и отимаче туђе имовине, већ бранитеље свога

прага – Косова, своје вере и слободе на Косову.

Црква може дати и даје свој допринос спасавању српског Косова тако што пре свега узноси искрене и топле молитве Богу и свим светима да нам сачувају Косово и Метохију, светиње и народ. Зато смо захвални свима који са нама саучествују и помажу да се та ствар праведно реши. Да се овде сетимо и тога, колико се наш стари патријарх Павле, са деведесет две године старости, заузимао и сада заузима, код страних и наших државника за Косово разним апелима, разговорима и јасним чињеницама – да се заштите наше светиње и наш народ који је изложен жестоцим прогонима, мучењима и монструозном уништавању. И свакодневним служењем Литургије, приноси Богу молбе како би се праведно решило ово питање. То чини и цела наша Црква. Она има власт духовну, а не физичку. Зато се поред апела људима, обраћа молитвом Богу који има сву власт, и на небу и на земљи. Ако се пред Господом нађемо достојни Косова, наш народ имаће своје Косово и те своје светиње. Ако не, то значи да треба још да се кајемо и молимо. А Господ неће, верујемо, оставити своју децу, јер ће бити кадар да неправедне судије укроти и уразуми и упутити на прави пут.

КАЛЕНИЋ: *Какво је стање у црквеној просвети и шта предлагате да би се она унапредила и прилагодила времену у коме живимо?*

Архимандрит ЈОВАН: Основи црквене просвете почивају на учењу Светог писма, то јест на новозаветном јеванђелском учењу Господа Исуса Христа, светих апостола и светих отаца. Наша црквена просвета у оквиру овога учења има светитељски печат светог Саве, јер је он први српски просветитељ и први српски књижевник који је по налогу светогорских старца написао прво књижевно дело, житије и службу своме светом оцу Симеону Немањи.

Просвета наша црквена у XX веку и данас, у много бољем је

стању него пре пет-шест деценија. До пре десетак година ретко се код нас могла видети која књига црквене и верске садржине која би допринела просвети нашег народа.

Као духовник наших богословских школа, залажем се да Свети архијерејски синод што пре изврши преглед и уједначавање наставних програма. Такође је потребно што пре обезбедити одговарајуће уџбенике из главних богословских предмета. Очекујем да и програми и уџбеници садрже најновија достигнућа богословске науке.

Што се тиче унапређења црквене просвете у народу и прилагођавању времену у коме живимо, на томе би прво требали да се ангажују парохијски свештеници, сви манастири, вероучитељи, да се деца, сходно њиховом узрасту, поучавају у вери и православном учењу. Неће бити много успеха без довољно љубави и јаке воље за ширењем вере и просвете у свом народу. Треба да се у тој ревности угледамо на оне који шире антицрквено и секташко учење, на њихову упорност... Неопходно је утицати на родитеље у домаћем васпитању и на наставнике у школи, да узимају у обзир здраво верско васпитање. Тада ће све друго, као и одабирање за децу добре литературе, ићи много лакше.

У дугом периоду, проведеном под комунизмом, сви смо се, изгледа, у Цркви запарљожили, па многи не знају да се снађу и не хају за своје мисионарске дужности у свом народу. Потребно је да црквени пастири и вероучитељи буду одговорнији на дужности својој, да се што више приближе народу и породицама, ради разговора о вери и хришћанској просвети. Време је такво да се морамо по Христовом примеру, ми из Цркве, приближавати народу, а не да чекамо хоће ли ко доћи у цркву, па да кажемо неколико речи о Богу и хришћанској просвети. То је страшна заблуда.

КАЛЕНИЋ: *Кажу нам да морамо поновити принципе секуларизма. Да ли је он неопходан или има некој другој ваља-*

ној модела у односима Цркве и друштва?

Архимандрит ЈОВАН: Секуларизован човек није духован човек који хоће да живи по Богу. Он је светован, њега не интересују много духовне, па према томе ни црквене ствари, правила и канонски прописи. Већ се труди да као цивилизован човек обезбеди себи леп, господствен и угодан живот, да се лепо проводи, да носи модерно одело, да се храни лепим и укуским јелима, да важи као учен човек у друштву, више човек тела него духа. Тако, секуларизовано друштво тежи да обезбеди себи телесни, световни

*Архимандрит Јован са
ијеројархом Павлом и
архимандритом Георгијем*

живот кроз материјалне угодности, богатство, лепоту... што је често и неморално. У људском друштву дух секуларизације одувек постоји, некада јаче, некада слабије изражен. Опасна и нездрава последица секуларизације јесте да она човека одводи у атеизам и аморалност.

Велика је опасност ако се цело људско друштво секуларизује. Јер, Господ Исус Христос, као Син Божији и Богочовек дошао је на овај свет да спасе грешни род људски и прве Његове Божанске речи биле су - *покајте се јер се приближава Царство небеско!* То, по нашој вери значи да је секуларизован човек овог света под грехом, да са грехом и грешним световним живљењем не може доћи у близину Божију, нити као такав општити

с Богом. Зато Господ Христос од њега најпре тражи покајање. Јер покајање, кроз смирење пред Богом, чисти човека од сваког греха и приближава човека Богу и Бога човеку. Отуда љубав Божија која је створила човека као икону Божију, кроз покајање и веру, уводи га у вечни живот са Њим.

Видите, пали човек је кроз веру и покајање, милошћу Божијом, увек у могућности да се врати Богу, а љубав Божија га чека и прихвата као чедо своје. По речима светих отаца, повратак покајаног Богу је милији и од анђела. Зато Господ Христос као Бог силази на земљу да нађе и искупи жртвом својом чедо своје, огреховљеног човека у световном живљењу.

Господ оснива Цркву своју на земљи као благодатно Царство Божије, кроз коју човек вером и крштењем прима Духа Светог, прима науку јеванђелску, Свете тајне, Свете врлине и све друго што му је потребно за спасење и живот вечни у Богу. Такав човек, који се у име Бога и Господа Христа крстио и у Њега обукао, примивши кроз Њега и усиновљење, постао је по благодати син Божији.

Свети апостол Павле Цркву назива Телом Христовим коме је глава сам Христос, а удови - сви чланови Цркве, сви крштени хришћани. Дакле, љубав Божија кроз Цркву и крштење ставља човека у најтешњу заједницу са самим Богом. За саму цркву Господ Исус Христос каже да је неће ни врата пакла надвладати (Мт 16, 18). То свакако каже зато, што је Она Божанска творевина и организација и зато што је духовна тврђава и ризница неопходна за спасење људи од греха и смрти; Она је лађа која води верне Христове у пристаниште вечног спасења.

Зато је Црква у овом свету вођа духовног спасења свих људи који верују у Бога. Јер је Господ рекао: "Него иштите најприје Царство Божије и правду његову, и ово ће вам се све додати" (Мт 6, 33). То значи да је у односу на духовне вредности и спасење

људске душе у Царству небеском, све друго само додатак. А секуларизација поставља баш то као главно у људском друштву. Када би то секуларизовано друштво могло и хтело да разуме и схвати ове јеванђелске речи, као и речи светог апостола Јована Богослова ("Не љубите свијета ни што је у свијету. Ако неко љуби свијет, љубави Очеве нема у њему; Јер све што је у свијету: похота телесна, и похота очију, и надменост живљења, није од Оца, него је од свијета. И свијет пролази и похота његова; а онај који твори вољу Божију остаје вавијек", 1 Јн 1, 15-17), да се оне односе управо на такво друштво, изменило би начин свог живљења и кроз искрену веру и Цркву приближило би се више Богу и духовним вредно-

стима за своје добро, људско достојанство и напредак човека као иконе Божије.

Нажалост, секуларизација местимично продире и у Цркву и црквене кругове. Уместо да кроз Цркву приводимо верни народ Богу, ми га световним начином још више секуларизујемо, саблажњавамо и одвајамо од Бога и спасења. То заговарају они који теже да иду у корак с временом, да би били модерни и савремени. То није добро!

Шта онда да чинимо? Сма-трам, ништа друго, него да се враћамо свако на своје вековно место: свештеници - у цркву као пастири, духовници и учитељи вере и побожности; народ - побожности, Цркви, народним хришћанским обичајима, породици, домаћој молитви с упаљеним

кандилом, васпитању деце у том духу. Да се као хришћани испо-ведамо и кајемо за грехе своје, да постимо, да посећујемо храмове Божије и да се причешћујемо. Деца да поштују родитеље своје, да их слушају, добро да уче и добро да се понашају. Државници и који су на власти, да успоставе свом народу добар закон и прво га сами поштују, а не да се свађају и пред народом оговарају, бо-рећи се за власт и прва места на саблазан народа.

Где у људском друштву има више Бога и међусобне љубави, имаће мање свађе и немира, мр-жње, рата и свих других невоља. Зато секуларизовано друштво мора све ово имати у виду ако хо-ће срећан и од Бога благословен напредак у животу. ■

Разговарао Н. Јованчевић

Нове књиге

ПРАВОСЛАВНА ВЕРА

КАТИХИЗИС, ИСТОРИЈА ЦРКВЕ, ИСТОРИЈА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Нова књига *Православна вера*, Издавачке устано-ве *Каленић*, на особен начин представља један озбиљан и по много чему пионирски подухват у приближавању и увођењу у основе православне вере и православног предања. Написана с циљем да помогне онима који се спремају за полагање при-јемног испита у средњу богословску школу, она превазилази те оквири, задире у срж богословских проблема, открива и објашњава начела духовне мисли православља.

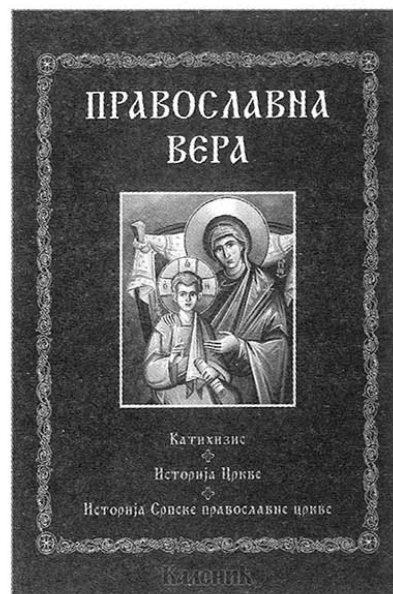
Књига су написали професори Богословије Све-тог Јована Златоустог у Крагујевцу и састављена је из три дела: Катихизис (Ѓакон Златко Матић), Оп-шта историја Цркве (Владан Костадиновић), Исто-рија Српске православне цркве (Ѓакон Александар Сенић). У првом делу, јасним и прецизним бого-словским изразима читаоцима се показује да љу-бављу сазнајемо оно што не можемо разумом или чулима и да природу која нас окружује, а посебно људе, најбоље познајемо кад их заволимо. Сви љу-ди и сва природа, када уђу у заједницу љубави Хри-ста с Богом Оцем постају део Христа, то јест Тело Христово.

Аутор говори о стварању света, Светој Тројици, првородном греху и о последицама промашаја циља због којег је свет створен. Посебна пажња поклоње-на је делу о Литургији као новом начину постојања света и икони будућег Царства Божијег. Вера и нада у будуће Царство Божије имају за последицу посе-бан начин живота који ствара хришћанску културу.

У другом и тре-ћем делу књиге ви-димо да о богосло-вљу можемо говори-ти као сусретању историјског и теоло-шког. Ови одељци показују историјске темеље на којима је створена првобитна хришћанска мисао. Богословље које се излаже жели да ве-ру наших отаца учи-ни вером њихових синова, те да помог-не синовима да ту веру преточе у свој живот и своју мисао.

Књигу одликује завидан степен богословске пи-смености која је преточена у разумљиве формула-ције. Реч је о покушају теолошког промишљања света и људског постојања у светлу православног богословског предања, схваћеног и прихваћеног као живот, односно Литургијско искуство Цркве Божије. Навећи значај ове публикације биће у то-ме да инспирише наше младе читаоце живом хо-ђењу к Њему, који је незалазна лепота и светлост тиха, Господу Исусу Христу. ■

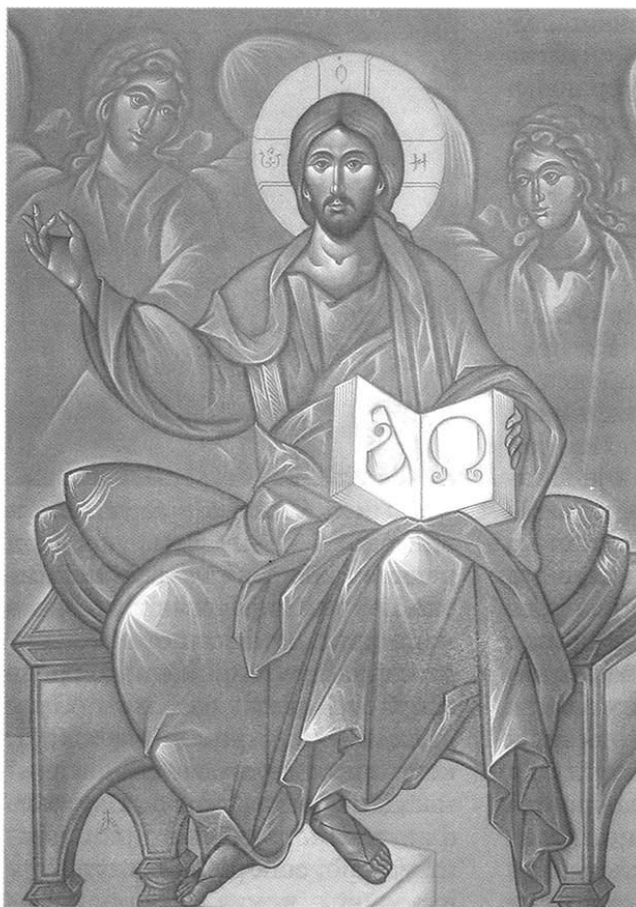
М. Марковић, јереј

САВРЕМЕНИ ПРОБЛЕМИ ПРАВОСЛАВНОГ КАНОНСКОГ ПРАВА*

Ако би се могло рећи да постоји област у којој је савремена православна мисао у кризи, онда је то сигурно канонско право. Та криза је очигледна и нама и свету око нас. Конзервативни и либерални, про-екуменисти и анти-екуменисти, заступници политике status quo и реформатори, сви се они позивају на каноне; али, у ствари, изгледа да нико не поставља фундаментално питање. Каква је природа тих текстова на које се сви ми позивамо? Да ли су сви они правно обавезујући? Зашто су онда неки од њих пали у заборав, а да при том никада нису претходно формално проглашени неважећим? Ако нису правно обавезујући, зашто се позивамо тако често на неке од њих? Који је то критеријум за прављење селекције? Није ли очигледно да у нашој Православној цркви, где постоји толико подела на основу практичних питања и ставова, свака појединачна група налази да канони наизглед оправдавају управо њену позицију, али при том заборавља, не само остале текстове, већ и - што је много важније - основно и доследно предање Цркве? Ово последње је важније од појединачних канонских текстова прочитаних изван њиховог контекста. Основни задатак теолога је да открију шта је ово основно предање. Управо због тога што исувише често игноришемо овај задатак, међу нама се појавила све већа поларизација између оних који апсолутизују слово канона (нико их изгледа не апсолутизује све) и оних који сасвим поричу ваљаност православног канонског корпуса онаквог каквог га данас налазимо. Моје је убеђење да обе ове групе греше.

На званичном нивоу разних аутокефалних цркава препознаје се узнемиравајући карактер ове ситуације. Пројекат о новој кодификацији канонског права

налази се у свим шемама и програмима припреманим од Првог светског рата за наилазећи Васељенски, или "велики" сабор Православне цркве. Неке од припрема одвијају се чак и сада, бавећи се темама о којима ћемо ми дискутовати у овом поглављу. Међутим, нема изгледа да ови подухвати буду успешни уколико се претходно не постигне прелиминарни договор по питању природе канонског права.

1 Природа канонској љава

Свима нам је познат став светог апостола Павла по питању старозаветног закона: "А пре доласка вере бисмо под законом чувани и затворени за веру која се имала открити. Тако нам закон постаде васпитач за Христа, да би се вером оправдали; А када дође вера, више нисмо под вас-

питачем." (Гал 3, 23-25). Разлика између ситуације која је постојала у Старом Завету и оне која постоји у "времену вере" у коме ми живимо, је у томе што човечанству није потребно посредништво инструктора, и што се спасење остварује вером, јер кад би се то чинило кроз закон, онда је Христос "узалуд умро".

Доласком Духа спасење је дато искуствено, оно је непосредно познање Бога, живот у Христу који лично доживљава свако верујући.

Међутим, сви знамо да Нови Завет у практично свим својим деловима са-

држи дисциплинске и моралне савете који се схватају као услови за задобијање и остваривање спасења. Чланови Цркве Христове не остварују у потпуности у себи живот "Новог Адама" који им се предаје кроз Свете тајне. Они некако и даље припадају и Старом Адаму и стога им је и даље потребан "педагог". Они, међутим, знају да законски савети нису више сами себи циљ, јер је спасење "кроз веру". Закон служи само као средство које се примењује на конкретне случајеве и конкретне ситуације које се мењају, ради остварења истинског живота у Христу. "Педагог" штити непроменљиви садржај спасења и циљ вере у разним променљивим ситуацијама у историји које припадају животу "Старог Адама".

Следећи образац Старог Завета, Црква је издала дисциплин-

ска правила и “каноне” (заправо “образце”) без којих никакво видљиво организовано друштво не може постојати у садашњем еону. Ми сами, и појединачно и колективно, били бисмо у великој заблуди ако бисмо веровали да човек може да достигне чисто духовно есхатолошко искуство Царства Божијег без усмеравања од стране “педагога”. Овај “педагог” – чији задатак, понављам, није да обезбеди спасење, већ да разграничи услове под којима се оно задобија – је још увек са нама у виду канона утврђених од стране Апостола, Сабора и Отаца. Сви они се редом тумаче и примењују у појединачним праксама појединачних цркава, епархија и парохија.

У средњем веку, када је Православна црква живела у уском оквиру византијског царства, или у православним царствима Бугарске, Србије и Русије, усред практичне неопходности дошло је до кодификације црквених канона заједно са државним законским одредбама које су у вези са дисциплином цркве. Резултати ових кодификација су добро познати: то су разне верзије византијских номоканона и словенска Крмчија, као и неколико других кодификованих колекција канонских текстова. Нико није мишљења да су ове разне кодификације адекватне за потребе Цркве данас. Док стари канони могу да остану као критеријум црквеног устава, декрети средњовековних царева су свакако изгубили свој обавезујући карактер. Ова чињеница је препозната још у осамнаестом и деветнаестом веку. Грчка црква је прихватила такозвани Пидалион, нову збирку канонских текстова, као свој стандардни приручник. Руска црква је издала такозвану Књигу Правила, збирку старих канона (Апостола, Сабора и Отаца) заједно са коментарима Аристена, Зонаре и Валсамона. Обе ове збирке садрже само црквене каноне и ни један царски декрет.

Може се рећи, стога, да Православна црква никада у својој историји није имала законик канонског права који се могао упо-

Четврти Васељенски сабор, манастир Дечани

редити са Corpus juris canonici Римске цркве. Средњовековни законници хришћанског истока су били и цивилни и црквени, док нове збирке (Пидалион, Књига Правила) нису “законици”, већ збирке старих канона са коментарима. Данас заправо свака аутокефална Православна црква поштује свој сопствени статут, који примењује принципе које налазимо у старим канонима на конкретне захтеве црквеног живота у одређеним деловима света.

Проблем са којим би се нови Васељенски сабор сусрео састојао би се најпре у одговарању на следећа питања: Да ли је могуће или пожељно да се створи стандардна кодификација старих канона која би била обавезна за читаву Православну цркву? Пошто би кодификација подразумевала селекцију, који критеријуми би се користили за такву селекцију?

Очигледно је да би ови критеријуми били двоструки.

1. Будући да се, као што смо претходно видели, новозаветно оправдање законских норми састоји у њиховој “педагошкој” вредности, они канони чији је циљ да воде до савршенијег разумевања вечног садржаја Јеванђеља и да штите природу Цркве морају бити сачувани и потврђени (види примере испод).

2. Будући да је циљ канона да примењује садржај Хришћанске вере на конкретне ситуације, само они канони који могу директно или индиректно да се примене на конкретне ситуације данас могу да сачувају валидност; и свакако да Црква мора да изда нова практична упутства како би се суочила са новим ситуацијама. Као пример могу да наведем старе каноне који се тичу јеретика и шизматика у прошлости. Савремени јеретици могу бити мање или више опасни по Цркву, али они нису исти јеретици као они из прошлости; и могућност другачијег канонског приступа (попустљивијег или оштријег) мора барем да се замисли, подразумевајући, наравно, да је у потпуности у складу са непроменљивом природом Једне Цркве.

Ови критеријуми које смо управо поменули се не могу дефинисати ни са каквом прецизношћу на чисто правној основи; то су теолошки критеријуми. Само теологија – библијска, предањска теологија која је у потпуности у складу са теологијом Сабора и Светих Отаца – може да нам обезбеди неопходну скалу вредности, дозвољавајући нам да препознамо вечне истине које стари канонски текстови настоје да сачувају.

Немогућност примењивања чисто законских категорија се може илустровати бројним случајевима у којима се канони, које су формално дали Васељенски сабори и које никада нико није укинуо, практично игноришу (види Quinisext 14 о добу у коме се дозвољава рукоположење)¹, док неки други, дати од стране неких локалних сабора или појединих Отаца, задржавају универзални ауторитет. Садашња пометња у нашем канонском мишљењу долази директно од сталног погрешног разумевања истинске природе канонског предања које изражава саморазумевање Цркве терминима који се не могу у потпуности свести на законске категорије. Они који покушају да потврде законску апсолутност свих канона суочавају се са чињеницом да је Црква заборавила на неке од њих већ вековима. Они, с друге стране, који покушавају да игноришу читаво канонско предање заправо игноришу саму Цркву. И канонски фундаменталисти и канонски либералисти греше у самом свом приступу канонима. Савремена поларизација између ове две групе рефлектује акутну кризу у теологији.

Приликом тумачења сваког канонског текста, или приликом објављивања нових, Православна црква узима у обзир, у сваком случају, пре свега саму хришћанску веру, а потом и најбољи начин да се она сачува данас. У складу са овим двоструким критеријумом вере, која се мора сачувати и исповедати, морамо разумевати каноне, у своје време их кориговати и евентуално осавременити.

II Икономија и прецизности

Већ сам споменуо чињеницу да у Православној цркви основа за канонско право није одређени "законик", већ збирка старих текстова који су објављени под околностима сасвим другачијим од наших, али који су валидни у оној мери у којој рефлектују садржај учења Хришћанске вере, или његове импликације. Ова ситуација даје нарочиту важност

ономе што називамо икономијом. То је концепт који је веома присутан у патристичкој мисли и означава Божији план о човековом спасењу. Управо је у овом социолошком контексту свети Василије дефинисао канонски концепт "икономије" у свом чувеном писму Амфилохију. Он дозвољава признавање новацијанског крштења како би избегао да стави "препреку општем плану спасења"².

Сасвим погрешно, по мом мишљењу, концепту икономије се понекад даје уско законски смисао "посебне дозволе", који се супротставља појму "прецизности". Ова употреба термина је тачна у неким случајевима, када "икономија", тј. брига за човеково спасење, захтева делање које је супротно слову закона; али има такође случајева када икономија захтева потпуну строгост (чак и више од слова). Примера је било у седамнаестом веку, када је Црква одлучила да практикује поновно крштење западних Хришћана, или у скорије време када је оспорена валидност апостолског наслеђа епископима и свештеницима који су примили чин у "Обновљеној" цркви у Русији. С друге стране, икономија може бити део самог канона, као што је то случај у 8. канону Сабора у Никеји, који дозвољава да се новацијански епископи који долазе у Цркву признају за епископе кад год су Цркви потребни епископи, а као свештеници онда када таква потреба не постоји.

"Икономија", дакле, није произвољан концепт. Човек не може, на пример, "на основу икономије" да призна крштење некога ко никада није крштен (неког нехришћанина, нпр.). Али позитивно признавање се одређује на основу онога што је на добробит Цркве. Када Црква признаје на основу икономије Свете Тајне које су извршене изван Православне цркве, она тиме свакако не даје постојање на основу икономије нечему што претходно није постојало, већ она расуђује о реалности светотајинске благодати која је дата изван уобичајених канонских граница Цркве. При-

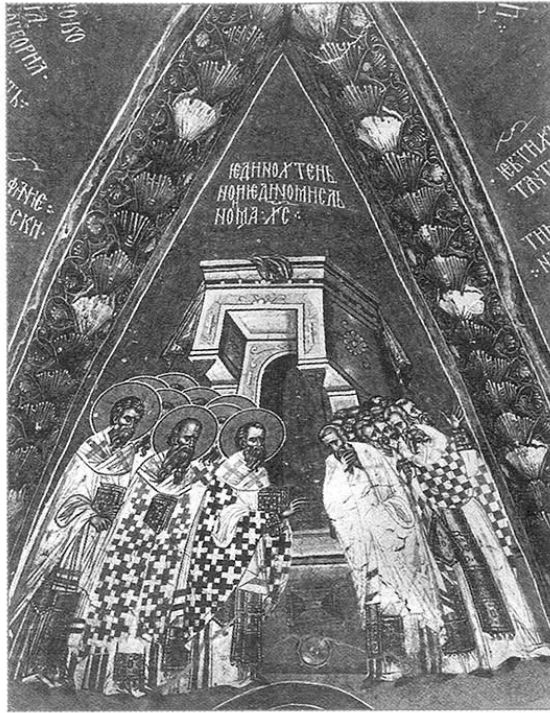
мењивање таквог расуђивања је дело "икономије", тј. брига за спасење свих. То је признање да Бог наставља да дела на спасењу човечанства, понекад и средствима која нису у складу са канонима. Није само право Цркве да признаје такво Божанско делање, већ је то и њена дужност, исто као што је њена дужност да оспори и саму могућност постојања Божанске благодати у групама чији је циљ да униште Цркву Божију, или да прекину њено Духом вођено предање.

III Нови канонски законик је пожељан

Постоји неколико области у којима би нове канонске и дисциплинске дефиниције помогле Православној цркви да се суочи са савременим светом. Међутим, постоји једно питање које захтева делање хитније од било ког другог, а то је - локални или "територијални" принцип црквеног живота и администрације. Не може постојати никакво догматско, дисциплинско, мисионарско или канонско оправдање за стање канонског хаоса у коме Православна црква живи, на пример, у Америци. Оно што ситуацију чини још драматичнијом је чињеница да нико - чак ни сестринске цркве, епископи, теолози, а да и не говоримо о просечном свештенику или лаику - очигледно не признаје да је откривена и Богом установљена норма црквеног јединства заборављена и, у ствари, свесно одбачена, чим неко прихвата да је нормално постојање неколико "јурисдикција" раме уз раме на истом месту. На другом месту сам дискутовао о еклисиолошким, канонским и практичним питањима везаним за ову проблематику³, а и други су то учинили још и боље. Очигледно је да формално одбацивање територијалне норме - концепт да свака Православна аутокефална или национална црква има де јуре општу јурисдикцију над свим члановима одређене етничке групе где год се они налазили (тј. Руска црква над свим Русима, Цариградска црква над свим Грцима,

итд.) – је не само непрактично, јер је често немогуће дефинисати етнички идентитет, већ је такође формално расистичко и, у ствари, јеретичко. Христос је дошао да успостави на земљи једну нову и свету нацију, *tertium genus*, краљевство које “није од овог света”. Црква чија је једина функција да сачува етничку идентификацију губи обележје праве “Цркве Божије”. Она није у стању да испуни своју мисију, јер формално искључује оне који не припадају њеној етничкој групи. Тврдити, као што се то често и чини, да нас наше етничке поделе не спречавају да будемо у међусобној евхаристијској заједници, и да тако ми задржавамо “духовно” јединство, је очигледно недовољно (а често и лицемерно) јер је у Православној еклисиологији Евхаристија образац црквеног живота и структуре. Ако славимо Евхаристију не следећи образац који нам она даје – “једна црква, један епископ на сваком месту” – онда смо ми заправо издајници њеног смисла и вероватно чак и примамо Тело и Крв Христову “на суд и на осуду”.

Територијални принцип је универзално примењиван у Православној цркви све док није формално прекршен по први пут у Америци 1921. године. Сабор у Цариграду је 1872. године осудио Бугаре за јерес “филетизма” која се тачно састојала у промовисању етничког принципа у црквеној администрацији. Очигледно, одговорности у бугарско-грчкој борби током прошлог века су у најмању руку обостране, али формална одлука Сабора који је одбацио као филетистички пројекат који би прихватио паралелно постојање двају цркава – Грчке и Бугарске – на истој територији, формално је сасвим легитимна и прихваћена као таква од стране

Шести Васељенски сабор,
манастир Дечани

аутокефалних цркава. Заиста је застрашујуће и помислити колико смо далеко отишли од тог времена у Америци. Није ли очигледно само по себи да данас у Америци постоји “Грчка црква”, “Украјинска црква”, “Српска црква”? Ми имамо управо ону ситуацију коју свети апостол Павле осуђује, коју целокупно Свето предање игнорише и која је формално осуђена од стране Цариградске патријаршије 1872. године.

Наравно, нема сумње да су националне традиције разних православних народа густо преплетане са Црквом. Управо је Црква та која је сачувала њихов културни идентитет. Снага ове традиције није сама по себи негативна; такозвано “Кирило-Методијевско” наслеђе које дозвољава и подстиче употребу матерњег језика у Литургији и последични раст националних православних култура у словенским земљама, могу и морају бити примењени. Незапамћена масовна емиграција разних етничких

група у Америку, специфични социјални закони које ти емигранти поштују, отворен карактер америчког друштва које подстиче очување етничког идентитета, су чињенице које треба узети у обзир. Зашто разна национална наслеђа не могу да се сачувају у уједињеној Цркви? Да ли су ирски, пољски, италијански и други идентитети нестали у римском католицизму? Канонски уједињена Православна црква може заиста да омогући све неопходне гаранције, поштујући, где год је то неопходно, особености и идентитет свакога на нивоу епархије и парохије. Али Црква мора да манифестује своје Богом установљено јединство. Она мора да се пројављује као Царство Божије, као мисионарска заједница која је отворена за све

и која превазилази (а не спутава) све културне вредности човечанства. Јер ове вредности, уколико се не превазиђу, постају идоли, и као такве су мрске Богу. Нама би, практично, био потребан нови канон који би званично одобрио један Васељенски сабор, а који би објавио и захтевао следеће: “У областима и земљама у које две или више аутокефалне Православне цркве шаљу своје клирике на трајну службу, канонски поредак захтева успостављање уједињене Цркве. Процедуре које се морају поштовати треба да се дефинишу консултацијом између свих дотичних група на општем или локалном нивоу. Плурализам језика или традиција ће се задржати и гарантовати где год је то неопходно, образовањем одговарајућих структура организованих на привременој основи”.

(наставиће се)

из књиге: **Џон Мајендорф,**
“Живо предање”

превела: Катарина Кесић

НАПОМЕНЕ:

* Прерађена и проширена верзија чланка који је првобитно објављен у грчком *Православном теолошком ирејелу*, том 17:1, стр. 41-50.

1 Рукоположење људи испод тридесет година се сматра неважећим, чак и ако је кандидат “веома достојан”.

2 Свети Василије, Писмо 188., ур. R. J. Deferrari (Loeb Classical Library), том 3, стр. 18.

3 Православље и католичанство (Wu Jork: Sheed and Ward, 1966.), стр. 107-118.

ПРОБЛЕМ ЧОВЕКА У ПАТРИСТИЧКОЈ ФИЛОСОФИЈИ

(наставак)

Тако је још Тертулијан указивао да је у његово време свугде, а нарочито међу философима, било уобичајено осуђивати плот због њене материјалности, осетљивости, пролазности и томе слично (*De carn. resur.* 4). Зато он сматра важним заштити плот од осуде и показати њене вредности, што га присиљава "да постане ретор и философ" (*ibid.* 5). Главни аргумент у тој заштити је увереност у Божанско порекло плоти. Речју, сматра он, тешко да је могуће човечијем телу указати толико поштовања колико му је указао Онај који га је створио својим рукама, усмеравајући на њега свој ум, своју мудрост, своју енергију и бригу. Како се после овога може осуђивати и хулити плот? (*De carn. resurs.* 6). Ако би материја и била лоша, како сматрају многи философи, онда би, стварајући тело, Бог био у стању да је побољша. Он је, према представама касноантичких спиритуалиста извукао "злато тела" (*carnis aurum*) из "блата" земље. Бог није могао себи сродну душу сместити у лошу плот, пошто чак и људи који, свакако, нису уместнији од Бога, драго камење "не окивају" оловом, бакром или сребром, већ обавезно златом, при том изузетним и најбоље обрађеним. Душа и тело јединствени су у човеку. Тело се продуховљује душом, а душа у телу има сав помоћни апарат чула: вид, слух, укус, мирис, додир. Према томе, иако се тело сматра слугом душе, оно је њен саучесник у свему, а то значи и у вечном животу (*De carn. resur.* 7). Шта више, управо тело, плот је "котва спасења" (*cardo salutis*) човека (*ibid.* 8). Зато Тертулијан, без обзира на сав свој духовни ригоризам, позива да се пре свега увиде позитивне особине плоти, које су у њој исконске и прворазредне. Тело, по његовом мишљењу, служи као украс душе (*De carn. resur.* 63). Није порочна сама плот, него телесне пожуде и недолична човеко-

ва дела, и баш она заслужују осуду (*ibid.* 46).

У раној патристици посебну пажњу савршенству и лепоти тела посветио је Лактанције. Проучавајући свестрано његову структуру, грађу и функције, он долази до закључка, "да се потпуније не би могао оваплотити смисао стварања, ако би било шта /у човеку/ било урађено другачије" (*Div. inst.* 7, 11).

Посматрање човека он почиње од главе. Тај творца душе има најсавршенији облик - облик сфере, сличан облику неба. Коса покрива њен горњи део, а предњи део који представља човеково лице, непокривен је и улепшан најважнијим и неопходним за човека деловима. Овде су смештена два ока, а са стране два уха. Њих је по два - ни мање ни више. Бог је урадио тако, да би се лепота (симетрија) слагала с коришћу. Облик ушију је изванредан. Оне су непокривене и незаштићене. У супротоном, "било би и мање лепо и мање корисно" (*et minus decorum et minus utile*) (8, 7), јер не би се виделе вијуге ушне шкољке, а погоршала би се и чујност. Сложеност и прецизност грађе очију такви су, да се речима и не могу описати (8, 9). Изложивши своје схватање механизма вида, Лактанције истиче да нас чула, када су здрави одговарајући органи, не обмањују, већ дају истиниту информацију (9, 5). Трепавице и обрве, штитећи очи, улепшавају лице, а нос израстајући баш у средини између обрва, раздваја их и истиче њихову лепоту. Описујући функције носа, Лактанције не заборавља да истакне и његову лепоту, коју појачавају две ноздрве; он би са једном изгледао безоблично. Указујући на парност скоро свих главних делова (два ока, уха, две ноздрве, две руке, ноге) или на њихову подељеност на два дела (мозак - два дела, срце садрже две коморе), Лактанције истиче да она није

само корисна телу, него га и улепшава (*decus*), јер број два је савршен број. "Слично томе, као што се у читавом свету сума ствари (*summa rerum*) састоји од јединствене двојности, или двојног јединства (*vel de simplici duplex vel de duplici simplex*), тако се и у телу, малом универзуму, од парних делова ствара нераздељиво јединство" (*indussociabilem... unitatem* - 10, 11).

Даље, Лактанције с одушевљењем описује грађу уста, чија су круна усне, које су, по његовом мишљењу, главни украс лица. Горња је по средини подељена јамицом, а доња елегантно избачена унапред (*honestatis gratia*) (10, 19). Лепоту (*decus*) осталих црта лица није могуће описати речима. Линија образа постепено прелази у на врху подељену јамицом браву. Витки врат прелази у веома јака и лепа рамена. Посебно одушевљење код Лактанција изазивају човекове руке. "Шта да кажемо о рукама, кличе он - оруђу разума и мудрости? Најискуснији уметник (*sollertissimus artifex*) створио их је равнима с малим удубљењем, да би се удобно држало оно што је узето, а завршио их прстима, за које је тешко рећи шта им је већа предност: лепота или корист /коју доприносе/ (*utrumque species an utilitas*). Њихов број је заиста савршен и потпун, распоред и грађа су им уистину изванредни, линија зглобова је валовита, а облик ноктију којима се завршавају прсти и којима се ојачава њихово меко ткиво на крајевима, округао је - све ово показује једну изванредну лепоту (*magnum praebebat ornatum*)" (10, 23). Палац је одвојен од осталих прстију и као да представља њиховог вођу. Он има велику снагу. На њему се виде само два зглоба, док су код осталих прстију по три. Трећи његов зглоб скривен је у телу руке "лепоте ради" (*pulchritudinis gratia*). Ако би се на њему видела сва три зглоба, рука

би изгледала “непристојно и ружно” (*foeda et indecora species*) (10, 24-25). Интересантно је уочити, да рука, као главно оруђе практичне човекове делатности, Лактанција интересује више с чисто естетског, него утилитарног становишта. Читајући његов опис човека, стално себе ловиш у мислима, да је пред тобом естетска анализа скулптуре великог мајстора.

Човекове груди, будући да су равне и широке, у Лактанцијевим очима изазивају задивљујући приказ. Овакве груди има само човек. Код животиња оне су уске и скривене између ногу. Чак ни брадавице нису лишене својеврсне лепоте. Код жена оне служе за храњење деце, а код мушкараца “само за украс (*ad solum decus*), да груди не би изгледале безоблично (*informe*) и као осакаћене” (10, 26-27).

Прелазећи на унутрашње органе, Лактанције истиче, да су они наоко мање лепо, али задивљују својим савршенством и сложеношћу функција које врше (II).

Лактанције истиче, да му улога свих делова и органа ни издалека није позната, и потпуно опис човека код њега се претвара у химну сврсисходности организације његовог тела и његове лепоте. Лактанцијево узбуђење и дивљење тако су велики, као да је он први (а његовим устима хришћанство и јесте прво) открио и увидео савршенство и лепоту човека; као да цела антика са култом човечијег тела и његове лепоте, потпуно прожета телесним интуицијама, није за то знала. Свакако, Лактанцију је све то било одлично познато, шта више, он није мало страница посветио критици античке културе, пре свега због њеног култа тела. У извесној мери он се и сам још увек налази под утицајем тога култа, али за њега он је већ испуњен другим садржајем. Мада лепота и савршенство човека сами по себи радују, ипак он ни за тренутак не заборавља, да је човек творевина Највишег и Најсавршенијег Уметника. Управо, та неописива

лепота и савршенство човека у очима хришћана важан су доказ постојања Најсавршенијег Уметника и Његове стваралачке делатности.

Нешто касније, већ и на грчком тлу, у свом трактату “О човековој природи” Византијац Немесије Емески извео је закључке о античким и ранохришћанским истраживањима човека. Ослањајући се на научне и философске теорије антике (пре свега Аристотела, Платона, Галена) и на антропологију Тертулијана, Климента, Лактанција, Оригена, Атанасија Александријског, Григорија Ниског, Немесије је формирао најпотпунију теорију човека у патристици. Она је била један од основних извора које је сва каснија хришћанска средњовековна философија користила. Први систематичар византијске философије Јован Дамаскин преписивао је читаве странице Немесијевог трактата у своја дела.

Исто, као и Лактанције, дивећи се савршенству човека и сврсисходности организације његовог тела, Немесије, свакако, у својим расправама практично не допушта никакав естетизам. Тежећи да остане не тлу строге научности, он је склон да у човеку види организам изузетне сврсисходности. Не задржавајући се овде на његовим детаљним, у основи компилаторским разматрањима грађе и функционисања човековог тела и душе, навешћу само његов закључак о рукама. “Руке су предиспониран и погодан орган за бављење вештинама.” Без руку, или чак без прстију, човек није способан ни за какве вештине, зато је “једино човеку, као разумном и способном

Стварање Еве из ребра Адамовог, манасџир Дечани

за вештине, Творац подарио руке” (*De nat. homin.* 27, 116-117).

У човековој души патристика највише цени *разум* и *слободу воље*, иако га је, по хришћанској доктрини, ова последња и навела на грех; али и поред тога хришћанство у њој види залог коначне човекове победе над свим негативним појавама.

За разлику од осталих животиња, човек је створен разумним. А разум, истиче Немесије, “с једне стране, поседује созерцатељну (*to theoretikon*), а с друге - практичну способност (*to praktikon*). Созерцатељна способност је она која спознаје суштину, а практична - она која разматра и одређује стварни смисао практичне делатности; созерцатељна способност обично се назива умом (*noun*), а практична разумом (*logon*); прва такође мудрошћу, друга расуђивањем (*logon*)” (*De nat. homin.* 41, 156). Као последица човекове разумности појавила се слобода воље или самовласност (*to autexousion*) човека, могућност да сам доноси одлуку, независно од Божијег промисла (*proponia*) који управља читавим уоверзумом. “По потреби, пише Немесије, самовласност је спојена с разумом; пошто /човек/ или неће бити разуман, или будући разумним, биће господар /својих/ дела, а будући господаром дела, у сваком случају, биће слободан (*autexousion*)” (41, 156).

Према Немесију, у моћи човека је све оно о чему, размисливши, он може донети одлуку, да ли да је изврши или не изврши, да изврши овако или онако, то јест – свака “практична активност (*hai kata technē energeiai*) и врлине, и свака душевна и умна активност” (40, 153). Људи имају слободу у односу на све оно, супротно чему су, такође, спремни да поступе (*ibid*).

Управо, у слободи избора, у самосталности, вероватно је, сматра патристика, главна човекова вредност. Обдаривши га разумом и слободом воље, Бог је човека практично изједначио са самим собом (у томе је патристика и увиђала “слику и прилику Божију”) – пружио му могућност да сам одређује свој животни пут и своју будућност, да бира између добра и зла. Разум и религиозно осећање треба да управљају тим избором. Због различитих околности, у многоме неразумњивим представницима патристике, човек и човечанство у целини засад чешће бирају зло и порочан начин живота, а присталице и носиоци врлине увек остају у мањини, и по правилу, у овоме животу трпе свакојаку беду и утњетавања. Овај друштвени проблем, Августин је детаљно разрадио у својој теорији “двају градова”, али излази изван оквира теме овога рада и овде се на њему нећу задржавати.

Два начела (добро и зло) воде сталну међусобну борбу, не само у друштву, него и у души сваког човека, што су добро показали теоретичари и практичари подвижничког (аскетског) начина живота (Макарије Египатски, Атанасије Александријски, Василије Велики, Нил Анкирски и други). Човек мора да сабере све своје физичке и психичке снаге како би водио искључиво врлински начин живота, што му ни издалека увек не полази за руком. Ипак, патристика је у целини оптимистички настројена. Она сматра да ће разум и морални осећај код човека, на крају крајева, преузети превагу над свим што је неразумно и стихијно, добро ће постати унутрашња човекова по-

треба, покретач читавог његовог живота и делатности, и он ће опет добити своје изгубљено достојанство и најпочасније место у универзуму, као биће слично Богу, Њему најближе. Зато представници патристике не престају да “заблудело” човечанство подсећају на исконску човекову величину и достојанство. “Дакле, пише Немесије, ко достојно може да оцени племенитост тога бића (човека, В. Б.), које у себи саоме обједињује смртно и бесмртно, повезује разумно с неразумним, и које у својој природи садржи лик целе твари – названог микрокосмосом (*mikros kosmos*), удостојеног тако великог промишљања Божијег, да је ради њега све – и садашњост и будућност, а ради њега се и Бог учинио човеком...? Створен по слици и прилици Божијој, он (човек, В.Б.) царује на небу, живи с Христом, дете је Божије... Ко речима може изразити предности тог бића? Оно препливава мора, на небу борави созерцањем, постиже кретање, удаљеност и величину звезда, користи плодове земље и мора, с презиrom се односи према дивљим животињама и морским чудовиштима; човек успева у свакој науци, уметности и учењу; с одсутнима по жељи разговара посредством писама, ни најмање оптерећен телом, предвиђа будућност; свима је надређен, свиме управља, свиме се користи, с анђелима и Богом разговара, наређује твари, заповеда демонима; истражује природу постојећег, усрдно покушава да се приближи бићу Божијем, постаје дом и храм Божији – и све ово постиже врлином и побожношћу” (*De nat. homin.* 1, 26-27).

Оценивши човека тако високо, патристика је још од времена апологета (II – III век) на једно од главних места у својој теорији истакла проблем *човечности*, хуманог односа према човеку као основном принципу друштвеног бића. Ослањајући се на претпоставке настале још у стоичкој философији, рана патристика је покушала да развије и у касноантичко друштво уведе комплекс таквих односа

унутар социјума, који би обезбедио заштиту слободе и достојанства човекове личности у њеној потпуној индивидуалној непоновљивости и оригиналној самобитности. Као што је историја и показала, ове идеје у многоме су биле утопистичке, лишене реалних друштвених утемељења, али сама чињеница њихове поставке и схватања њиховог првостепеног значаја у то давно време, заслужује највећу пажњу савремене философије, која, као и цело човечанство, стоји пред проблемом реалне претње постојању самога живота на земљи.

Још су се Тертулијан и Мунисије Феликс гневно обрушавали на Римљане због нечовечности њихових обреда и призора где су се проливале реке људске крви. Али та крв је крв бораца са животињама и гладијатора – бранили су се Римљани. За хришћанина и роб и гладијатор су људи, баш онакви какви су и високонамештени грађани Рима (*Tertul. Apol. 9; Min. Fel. Octav. 37*). Кипријан је с гневом и горчином настојао да свим својим суграђанима докаже да је њихова жеља за крвавим призорима узрок погибије мноштва невиних људи. Он је нападао суровост система римског “правосуђа”, које је често подстицало садистичке склоности својих служитеља (*Ad. Donat. 9*). Римско друштво у човеку није видело ништа свето. Дужност, част, слава, знатно су више цењени од људског живота. Хришћанство је на човека гледало, при том на сваког конкретног човека, ма колико ниско он стајао на друштвеној лествици, очима Бога који је постао човек, да би човеку створио могућност да постане бог. С ових позиција човек постаје највећа вредност у свету, а “човечност” – највеће и неутуђиво својство човека и људске културе. Апологети су први у историји људског друштва почели доследну борбу за хуман однос према човеку. ■

наставиће се

Виктор В. Бичков

превео с руског Гојко Ненадић

ТИПОЛОШКА ПОВЕЗАНОСТ БИБЛИЈСКИХ ПОТОПА И ВАСКРСЕЊА МИСТИЧКОМ ПОТКОМ ХРИСТОВЕ БЕСЕДЕ НА ГОРИ

НАСТАВАК

Управо је тај чврсти поредак људскога света поколебан Божјом заповешћу потопа која чини да навру сви извори бездани и отворе се небеске уставе, да све воде: подземне, земне и небеске провале претходно одређене бране и да се људски свет привремено поново вргне у беживотни и безоблични првобитни водени хаос (Пост 7,11). Дакле, ради се преваходно о тектонској катастрофи натприроднога порекла, о Божјем привременом преврату раније богомдатог природног поретка у нашем свету, а тек потом о природној појави као што је четрдесетодневна киша у јахвистичкоме извештају (Пост 7,14,12), којом се само споља манифестује онај дубоки тектонски поремећај света. Зато он мора бити исто онако као што је изазван и опозван непосредним Божјим чином. Свештеник поново као и у опису првобитнога воденога хаоса извештава о ветру богопосланоме (уп.: Јн 3,8) овамо да сузбије воде, да успостави поредак - свет, те се затварају извори бездану и небеске уставе (Пост 8,1-2а), што допуњује јахвистичким извештајем да престаје и дажд с неба, па да воде почињу да се повлаче (Пост 8,2б-3а). У суштини је и овај свештенички опис теолошки заснован као и онај први који показује стварање света на непосредној интервенцији Божјег Духа: ветар, престанак кише, повлачење подземних и земних вода су само спољашње, тварне појаве те божанске, духовне акције, силине Божјег свестваралачкога и сведржилачкога даха.

Јахвиста приповеда да је Нојева реакција на спасоносну Божју акцију била овој примере-

на пожртвовна захвалност која успоставља религиозну интеракцију између човека и Бога. Наиме, Бог је пуноћа животних сила и дарова (Јак 1,17; 1 Пт 5,10), Бог је потпуно и савршено богат животом, Бог је спасоносно богатство живота (Јн 1, 1-4, 14, 16-17; 5,26; 10,10; 11,25; 14,6; 17,2), те човек да би живео мора бити у трајној вези са Њим, и увек поново успостављивој повезаности, што је смисао речи религија. Ту везу поново успоставља Нојева драгољна жртва паљеница од чистих животиња (Пост 8,20-22) из њему богомдатог господарства и имања од којег треба да телесно живи, како се види из свештеничког додатка о накнадном благослову Ноју и његовима, односно поштеђеноме остатку човечанства да могу јести месо (Пост 9,1-3), што представља допуну благослова Адаму и Еви да се хране биљем (Пост 1,28-30), допуну у стварности људскога живота која је измењена људском склоношћу ка злу (Пост 6,5; 8,21). Смисао жртвенога обреда је у љубављу и поверењем испу-

њеном ударју дарованог живота Дародавцу. Утолико Ноје само наставља Авељево религиозну традицију (Пост 4,4; Јевр 11,4, 7).

Та веза која се у жртвеноме обреду успоставља између човека и Бога јесте стварна утолико што животоносна душа, дах живота, који је у крви жртвоване животиње (Пост 9,4; уп: 7,8-9, 14-16,21,22-23) - припада Животодавцу (Пс 104,27-30), било да је реч о паљеници и њеном диму као ваљаном мирису живота, као миомирису (Пост 8,21), или о ливеници, крвној жртви као животној течности која се пролива на земљу да би је ова упила у њеном ваљаном укусу живота, те док се у првом случају истиче потпуно предавање живота ономе који га даје - у овом другом случају се показује потпуно душевнотелесно саучествовање у истоме животу са Богом, јер се телесни живот може одржавати од животињскога меса које је престало након обреднога клања (Лев 17,10-14; Пнз 12,23-25). Једино се та веза не може остваривати људском крвном жртвом јер је она у самој ствари прекида, будући да је човекоубиство - богоборство, богопротивљење (Пост 9,5-6), покушај да се потре духовна боголикост човекова, по којој се он као духовно-душевно-телесно биће створено за слободно и спасоносно општење са Богом (1 Сол 5,23) који је свемоћни нестворени дух (Јн 4,24) - одваја од животиње (Пост 1,26-27; 2,7; Јов 32,8), која је само жива душа, душевно оживљена твар, душевнотелесна, твар која дише и осећа (Пост 1,20-22,24-25; 2,19; 7,22; Пс 104,27-30), али без духовне могућности слободнога богоопштења. Овде човек општи са Богом прилазећи му путем жртвенога приноса људ-

Денија страна

“Који не прими Царства Божија као деце неће ући у Њега”

БОГОЈАВЉЕЊЕ

Када је Господ Исус Христос имао тридесет година отишао је на реку Јордан и затражио од светог Јована Крститеља да га крсти. Свети Јован је, иако је Исуса тада видео први пут, одмах знао да је Он Син Божији. Због тога је желео да Исус крсти њега. Међутим, Господ Исус Христос је знао шта је потребно за спасење људи, тако да је свети Јован урадио оно што је Син Божији тражио од њега.

Свети Јован је крштавао водом. Господ Исус Христос је дао нови смисао крштењу, научивши нас да се крстимо Светим Духом и водом. Крштењем наш живот добија ново и дубље значење, зато што смо се тада спојили са Богом и постали хришћани.

Људи су, у то време, у великом мноштву долазили да чују проповед светог Јована, који је говорио о “Цару” који долази и позивао своје савременике на покајање. Оне који су то желели крштавао је водом за отпуштање грехова. Господ Исус Христос је изабрао управо то време за свој долазак јер је знао да су људи спремни да га прихвате.

Господ Исус Христос је желео да све подели са својом браћом и сестрама, тако да је преузео све људске грехе на себе када је сишао у воду. Када је, кртивши се, изашао из воде, поделио је све што је имао са нама људима: даровао нам је живот вечни.

Када је Господ Исус Христос излазио из воде Јордана десило се нешто чудесно. Небо се отворило и Дух Божији је сишао на Њега у виду голуба, а глас са Неба је говорио: “Ово је Син мој љубљени који је по мојој вољи.” У том тренутку, људи су се сусрели са Светом Тројицом која име се открила: Богом Оцем, Богом Сином и Богом Светим Духом.

Господ је својим крштењем благословио воду, а вода тече свуда у Божијој творевини и преноси тај благослов. На празник крштења Господа Исуса Христа (који се још назива и Богојављење) у нашој Цркви свештеници освећују воду. Тог дана ми одлазимо у Цркву на свету Литургију, али и да бисмо узели освећене воде. Ту воду носимо у наше домове, пијемо је, умивамо се њом, и чувамо је јер нам може помоћи када се разболимо. ■

Тада дође Исус из Галилеје на Јордан Јовану да га овај крсти. А Јован му брањаше љоворећи: “Ти треба мене да крстиши, а ти ли долазиш мени?” А Исус одговори и рече му: “Остави сада, јер тако нам треба испуниши сваку правду.” Тада га остави. И кртивши се Исус изађе одмах из воде; и њле, отворише му се небеса, и виде Духа Божијега иде силази као голуб и долази на њега. И њле, њлас са небеса који љовори: “Ово је Син мој љубљени који је љо мојој вољи.” (Марко 1, 9-11)

У Јордану кртивши се, Господе, објавило се поклоњење Тројице: родитељев глас посведочио је тебе, називајући те љубљеним Сином; а Дух у виду голуба потврђивао је истину тих речи; о Христе Боже наш који си се јавио и просветио свет, слава теби. (тропар празника)

МОЛИТВА СВЕТОМ САВИ

У цик зоре ране звоно се на цркви зачу,
и ја се тргнух у том часу.
Мисли ми пројурише кроз главу,
морам пожурити, слаavimo славу.

Данас се слави Светитељ Сава,
цркве и школе врховна глава.

Сред данашњег хладног дана,
у мом срцу искра севну.
Свечано ме топлота огрну,
црква и школа ме очекују спремну.

Данас свака црква, школа,
уз молитве Богу свете,
Светом Сави свећу пали,
и са њима свако дете.

Данас се слави Светитељ Сава,
цркве и школе врховна глава.

Свако дете данас слави,
Царског сина, Светог Саву.
Он им пружа руку свету,
да достигну жељну мету.

Песма лети Светом Сави.
Са висине он сад гледа,
дечја лица пуна миља,
светом руком благосиља.

Александра Ђурђевић
ВИИ разред, О. Ш. "Јован Курсула"
Варварин

СВЕТИ САВА

Свети Сава је школска слава
њу славе многе школе,
а ђаци је посебно поштују и воле.

Свети Сава је био владарев син,
његу су привлачили монаси и књиге,
а не државне и владарске бриге.

У јесен давне 1191. године,
Растко одлази на Свету Гору.
Била је то одлука права,
монаси се и добија име Сава.

Био је великодушан и привржен свима.
Чувши за Вуканову и Стефанову свађу,
дошао је и помирио завађену браћу.

Није се предавао ни у најтежим мукама,
већ је многе манастире саградио
усрдном молитвом и својим рукама.

Ветар је прах светих Савиних моштију
разнео свуда по Србији још од давнина,
због тога је Свети Сава
постао део сваког Србина.

Кристина Рутовић
В разред, О. Ш. "Свети Сава"
Аранђеловац

Песма Светом Сави II

СВЕТИ САВА

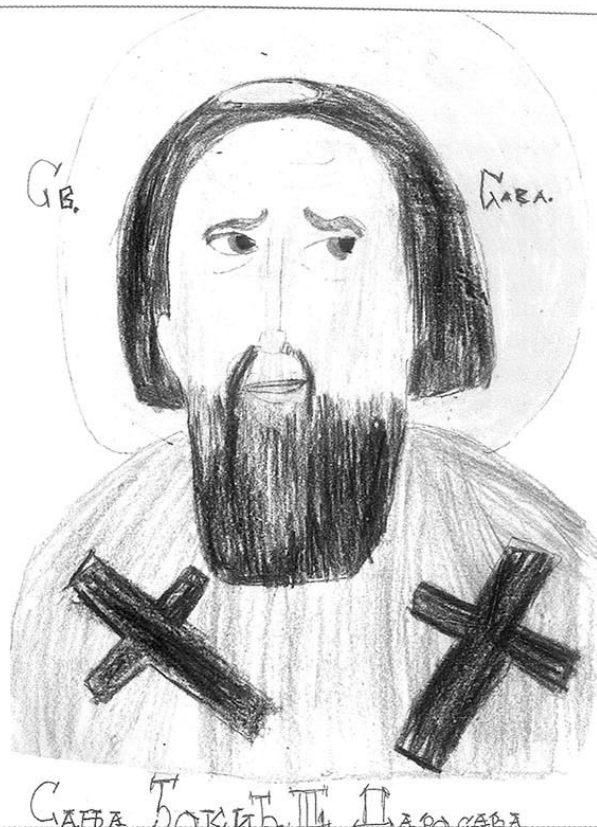
Отац му је Симеон,
велики и славни жупан,
па се питам ко је он,
Растко, Стефан или Вукан?

Велики учитељ,
монах, архиепископ и просветитељ,
њег све школе славе,
и почаст њему праве.

То је Свети Сава,
најмлађи Симеонов син,
он је највећа школска слава,
јер је био добар, паметан и фин.

Ја волим Светог Саву
и двадесет седмог јануара
прослављам га
као школску славу.

Александра Павловић
В разред, О. Ш. "Свети Сава",
Бачина

МОЖДА

(деци са Косова и Метохије)

Можда смо предалеко,
можда нисмо поред њих,
можда је касно да им
помогнемо и одбранимо
их од злих.

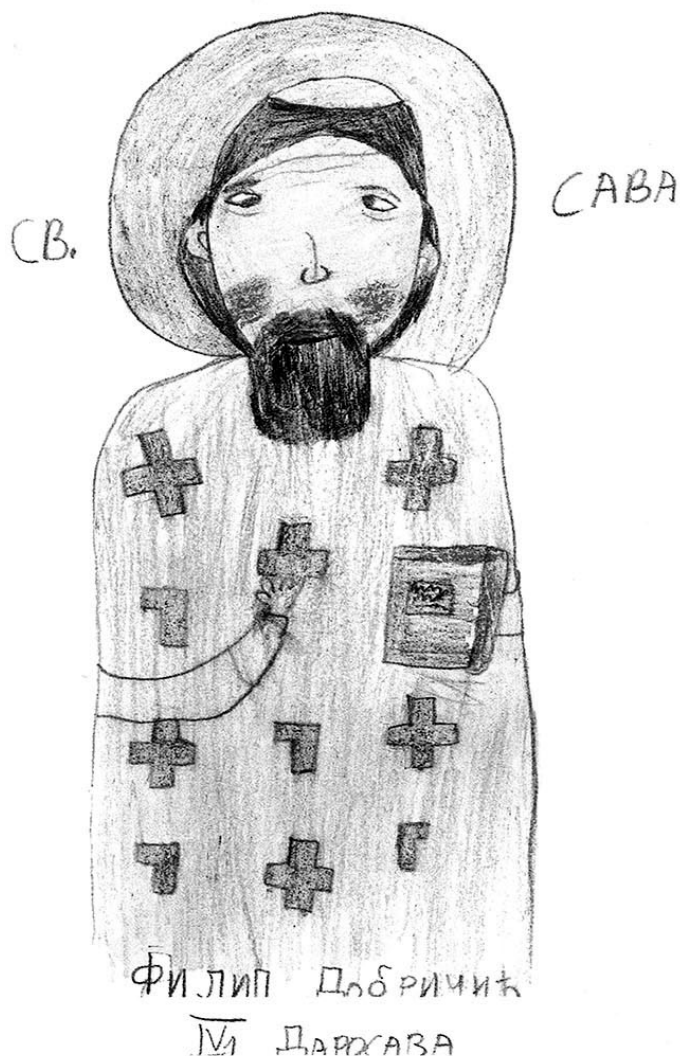
Не, није касно,
наде још има,
љубављу ћемо
да судимо злима.

Не, није касно,
вере још има,
љубављу и слогом
помоћи ћемо њима.

Можда деца одлазе
и нестају у тами,
али морамо
да им помогнемо
да не остану сами.

У име Бога
у име Христа,
нека и њима
Сунце заблиста!

Сања Илић, Кристина Марјановић,
Анђелија Милошевић
ВИИ, О. Ш. "Јован Курсула", Варварин

КО ЈЕ СВЕТИ САВА?

Лица: Први учитељ, Други учитељ, Први ученик, Други ученик
Позорница: Учионица. Неколико ученика и ученица седе у клупама.
(улоге у овој сценској слици могу изводити било дечади било девојчице)

Први ученик: Ко је Свети Сава био
и чиме је заслужио
да га деца тако воле
и да му се увек моле?

Први учитељ: Он је био миротворац,
Српске Цркве први творац,
служио је верно Богу
и ширио свуда слогу.

Други ученик: Да, ал' мржња ипак влада,
због неслоге народ страда.

Други учитељ: Ти, на жалост, имаш право...
Баш зато нам Свети Саво
и благослов Бога с Неба
више него икад треба.

Други ученик: Да л' су Срби, православци,
још и данас светосавци?

Први учитељ: Да, ја мислим... Срби славе
свуда име Светог Саве.

Први ученик: Зашто Срби, светосавци,
хришћани и православци,
сви потомци Светог Саве
љубав вама недостаје?

Други учитељ: Нек' вас, децо, то не чуди:
по плоду се дрво суди...
Речи увек мало значе,
само дела духом зраче.

Други ученик: Не разумем... Поновите.
Шта сте рекли? Објасните.

Други учитељ: Ко год каже "Волим Бога",
а не воли брата свога,
тај истину не говори,
грех велики тиме твори.

Први учитељ: Кад год Срби забораве
дух љубави Светог Саве,
кад његово само име
узму да се ките њиме,
никад добро није било,
увек им се то светило.

Други учитељ: Зато сваки Србин прави
који Светог Саву слави
не речима, него делом,
свуд по свету нашем целом,
где год крене слогу шири,
завађену браћу мири,
иде путем Светог Саве,
вечним путем српске славе.

Први ученик: Али таквих нема много...

Први учитељ: Нека би нам Бог помог'о
да се нађе међу вама
ко би крен'о по стопама
Светитеља миротворца,
смерног слуге свога Творца.
Само тај пут води Богу.

Други ученик: Ја ћу увек, где год могу,
помагати мир и слогу
и служићу тиме Богу.

Први ученик: И ја, исто! Свети Сава
нека пут мој обасјава!

Други учитељ: Тако, децо, тако мили!
Видим да сте научили
шта је значај светог Саве
и зашто га деца славе.

Први учитељ: Сад, кад једно сви мислимо,
да се Богу помолимо,
да одамо Њему славу,
да молимо светог Саву:

(сви присутни на позорници устају и говоре
заједно):

Свети Саво, учитељу,
и Божији светитељу,
ти сачувај своје роду
слогу, љубав и слободу.
Бог ће тебе услишити
па ће браћу измирити,
да у миру увек славе
светли празник светог Саве.
Амин.

М. М.

скоме господарству и одржању подчињених животињских живота. Свакако да је то привремен и заобилазан пут, који баш у својој заобилажењу унеколико губи циљ, те не може у потпуности да га постигне, а он је присна богочовечанска заједница.

Но, Бог, по свештеничком запису, одговара на сам тај напор – ма колико он био ограниченога домета и не-савршен – благословом плодности за Нојево човечанство, што само понавља благослов дат првим, тек створеним људима у Рају (Пост 9,1,7; уп: 1,28), те склапањем савеза са овим нојевски изабраним остатком човечанства и свим његовим живим имањем, што је у ствари испуњење богомдатог обећања приликом богојављања Ноју о блиској потопу (Пост 9,8-12; уп: 6,18-20). Тај савез Бога са људима и њиховим животињама се заснива на Божјем очински безусловном обећању из љубави да их више никад неће уништити потопом (Пост 8,21-22; 9,11), да никад више неће потопом подавити све оно што има животни дах у носу, животоносну душу у телу (Пост 7,22-23), без обзира на људско зло које опет може заваладати људским и животињским светом (Пост 8,21; 9,5). Но ипак се ту захтева од човека да поштује оно темељно богомдато: живот, животоносну душевност створења и људску боголику духовност која човека обожује, те Бог за себе и даље придржава право кажњавања престапа ове заповести, мада посредством социјалних институција као што је то крвна освета (Пост 9,4-6; Изл 21,12,23; Лев 24,17; Бр 35,12,19,30,33-34; Понз 24,16), која је – за разлику од сада наложене пропорционалне – била диспропорционална, седмострука освета у Кајиновом случају, због његове веће социјалне угрожености услед друштвеног

изоштења, прогонства (Пост 4,13-15).

У погледу Свештеника као последњег редактора мојсијевских списа под снажним утиском Синајског савеза – родословља чине унутрашњу конструкцију Светог писма, и то у смислу родо-

Несајориви їрм

словног савезништва са Богом: тако он гледа на савез са Нојем, те на онај са Авраамом, па на овај за њега кључни савез посредством Мојсија са изабраним народом, који се по сведочењу каснијих библијских списа обнавља под његовим учеником Исусом Навином у Сихему (И Нав 24,1-28), те под родоначелником месијанске царске династије Давидом (2 Сам 5,3; 7,8-16; 23,5; Пс 89,3-4, 19-37; 132,12), затим под његовим сином Соломоном (1 Цар 8,14-29, 52-61) који је подигао јерусалимски храм, те под његовим побожним наследницима Јоасом (2 Цар 11,17) који га је поправио и Јосијом (2 Цар 23,1-3,21-23) који је објавио Поновљени закон.

Нешто од тога савезног смисла родословља је видљиво и у ретроспекцији Ситове породичне линије која је у побожности повесно довела до Ноја. У тој перспективи се и Адамов однос према Богу у јажвистичкоме извештају показује као савез у смислу богочовечанске повезаности кроз људску побожност и поштовање богомдатог поретка. Утолико је по-

ребно овај појам савеза: берит мање посматрати споља апстрактно јуридикчки, а више изнутра конкретно мистички. Наиме, у свештеничкој редакцији и Адам и Ноје добијају најпре благослов за живот (Пост 1,28-30; 9,1-3; уп: 8,21-22), те тек потом само по једну обавезу – Адам у јажвистичкоме предању: да не спозна зло, што у јеврејском конкретном мистичком изражавању значи да не почини зло, да га не спозна делом (Пост 2,16-17), а то је демонска деструкција, злодуховно разарање Божјег стваралачког поретка у свету и одвајање од Оца; ако испуњава ту обавезу остаће у томе поретку, у рајској животодавној вези са Оцем, у животном савезу са њим и биће господар и чувар Раја (Пост 2,15, 19-20; уп: 1,26, 28-30), ако не – самовољно ће прекинути ту везу и мораће да умре

(Пост 2,17); а Ноје у свештеничком извештају добија обавезу да поштује богомдани живот и да га чува од зла (Пост 9,4-6) које се још од Адама почело мешати у људски свет (Пост 3,1-6, 14-19).

Такође се савезни смисао месијанског царског родословља показује као конструктиван за повезивање Старог савеза-завета са Новим, те тако за функционисање Библије као једне смисаоне и књижевне целине. Повесне библијске књиге (Књига Исуса Навина, Књига о судијама, Књига о Рути, 1. и 2. књига Самуилова, 1. и 2. књига о царевима, 1. и 2. књига дневника, Књига Јездрина и Књига Немијина) показале су предисторију и историју месијанске царске лозе, а пророчке књиге наговестиле њено универзално месијанско достигнуће, и то пре свега у лику Слуге Јажвиног у Књизи пророка Исаје (42,6; 49,6-13), што је повесно осведочено Христовим-Месијиним родословом у Јеванђељу по Матеју, које почиње од Авраама (1,1-16) и у Јеванђељу по Луки, где у смислу Христовог универзалног по-

слања води до Ноја и Еноха, и даље до Сита и Адама (3,23-38). Нови савез је у Христовој богочовечански невини крвној жртви која као таква једино може сасвим очистити и оправдати свакога човека који то жели из дубине својега бића (Мк 14,24; Лк 22,20; Јевр 9,12-14). Нови савез је у богочовечанскоме животу који се добровољно даје за живот свију (Јн 1,1-4, 16-18; 3,16; 5,26; 10,10-11, 15-18; Јевр 1,1-3). Христос тако показује себе као испуњење Исаијиног пророштва о Јахвином Служи Патнику (Ис 53,10-12) и као отелотворење Правде Божје која васкрсењски и ванзесенски чисти и побеђује сваки грех и сваку смрт (1 Кор 1,30; в.д.: Рим 4,25; 8,33-34). Мистична заједница Новог и вечног савеза праведности се остварује у причешћу Његовом жртвеном крвљу и телом (Мт 26,26-28; Јн 6,53-58), вином и

хлебом (1 Кор 10,16-17) освећеним и осведоченим Његовим, Синовљевим и Очевиим Светим Духом (Јевр 9,14; уп.: Јн 20,22; 1 Јн 5,6-8). Утолико је Христос прави, животворни и животодавањ Ко-смички Чокот (Јн 15,1-8) и тиме се враћамо на Његов пралик у Праведноме Ноју Виноградару. Наиме, прича о овоме – само у смислу повесног развоја и одвијања откровења – праликовно и праотачки указује на свој потпун повесни и откровењски лик у Христу – Васељенскоме Чокоту, те се тиме телешки обрће родословна перспектива, јер се овде отелотворени Син Божји показује као родоначелник свега живог. Сама прича о Ноју Виноградару је само једно карактеристично јажвистичко проширење генеалогije Нојевих синова, која с једне стране сведочи о културноме развоју који је везан за религиозни култ,

будући да следи одмах након благослова и савеза, а с друге стране говори о Нојевом несналажењу у тој новини, о његовој неспособности да њом култно овлада, да је посвети, што изазива огрешење његовог сина Хама о Нојеву очинску част, те представља етиологију разуданости Јеврејима непријатељских Хананаца и Египћана који воде порекло од Нојевог бесрамног сина Хама (Пост 9,18-29). Свој дубљи смисао та прича досеже само у контексту Новог савеза, и то праликовно, и управо је тек утолико прича у правој смислу речи што се сама собом притиче за неки виши духовни контекст изван ње саме. ■

Миодраг Лома
(наставиће се)

(Текст је преузет из часописа:
"Књижевност и језик",
година 1997, бр. 1)

Нове књиге

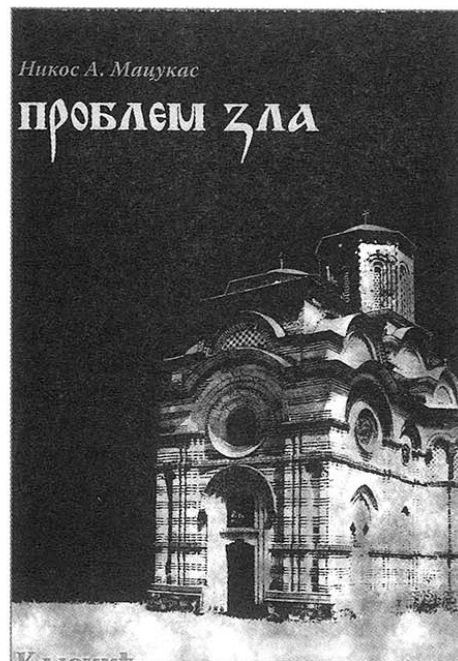
ПРОБЛЕМ ЗЛА У ПРАВОСЛАВНОЈ МИСЛИ

Никос Мацукас, "Проблем зла", Каленић, Крагујевац 2005.

У издању наше издавачке установе Каленић изашла је још једна књига – *Проблем зла*, професора Никоса Мацукаса, а у преводу господина С. Јакшића.

Господин Мацукас је пензионисани професор догматике Православног богословског факултета Аристотеловог универзитета у Солуну и један од најплодоноснијих и најзначајнијих савремених теолога. Опус професора Мацукаса је импозантан. Поменимо само најзначајнија дела: *Домаћинска и симболичка теологија* (уџбеник догматике), *Протестантство* (изврсна студија о настанку и развоју протестантске теологије), *Екуменски покрет*, *Свети, човек, друштво* (обимна студија о теологији светог Максима Исповедника) и велики број чланака објављених на многим језицима у најеминентнијим богословским часописима.

Књига која је пред нама, у одличном преводу господина С. Јакшића, је богословска студија

о највећем проблему људске егзистенције – проблему зла и смрти. Полазећи од темељног хришћанског става о непостојању зла као ствари, писац жели да отклони поједине заблуде, а нарочито наиван однос према злу, ко-

ји и даље замагљује нашу богословску стварност.

Књига има 230 страна и састоји се из увода и 9 поглавља: Ништавило, Смрт, Љубав, Грех и кривица, Пакао, Морални живот, Друштвени живот, Естетски живот, Философија религије и хришћанска апологија у односу према проблему зла.

Ову озбиљну и богословски и православно утемељену студију од свег срца препоручујемо нашој читалачкој публици. ■

З. Крстић

...И обраћа му се као што се неко обраћа своме пријатељу; сазнаје о Богу и поучава друге о Њему: да је Он вечно постојеће Биће, Које не прелази у небиће; да Он непостојеће назива постојећим; да је све превео из небића, и не допушта да оно падне у небиће.

Свети Григорије Палама,
Омилија бр. 6

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Литургијско крштење

У недељу, 6. новембра 2005. године, Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован посетио је Смедеревску Паланку. Тога дана владика је у храму Светог Преображења, уз саслуживање паланачког свештенства, служио Свету архијерејску литургију и крстио Вукана, сина паланачког ђакона Слободана Сенића.

У цркви препуној верног народа и ђака који похађају часове веронауке, владика Јован је изговорио надахнуту беседу, у којој је позвао верне да се што чешће и у што већем броју окупљају на богослужењима, јер су недеље и црквени празници дани намењени молитви и слављењу Господа. Преосвећени владика је пожелео новокрштеном Вукану да напредује духовно и телесно и да узраста у вери својих отаца, нарочито наглашавајући улогу и значај кумства у нашој светој Цркви.

На Светој Литургији је певао месни хор храма Светог Преображења.

Након богослужења домаћини су угостили свог епископа, присутно свештенство, чланове црквеног хора, рођаке и пријатеље.

Драгиша Савић, протонамесник

ЛАПОВО

Са страхом Божијим и вером

Може се рећи да је превасходни значај истинске веронауке у томе да образује такве хришћане који ће познавати своју веру, али и који ће живети у складу са оним што знају. Знање о вери, које нам у

детињству преносе родитељи, или наше баке и деке, проширујемо и продубљујемо на часовима веронауке. Али његова вредност биће умањена уколико се оно делатно не остварује у животу Цркве, односно, уколико се активно не укључимо у литургијски живот. Децу треба научити да се активним учешћем у Светој литургији и причешћивањем “облаче у Христа” и показују да је то центар њиховог живота.

Ученици веронауке средњих школа из Лапова и Баточине, скупа са својим професорима веронауке, су на празник Ваведења Пресвете Богородице приступили “са страхом Божијим и вером” светим тајнама Исповести и Причешћа, у манастиру Светог Спаса у Доброводици.

Свету литургију је служио настојатељ манастира отац Николај, а за певницом су појали сами ученици, “косно, са благољепијем и умиљенијем” и на тај начин показали да су они ти који ће сачувати нашу свету православну веру.

Дејан Шишковић, вероучитељ

МЛАДЕНОВАЦ

Света архијерејска литургија у младеновачком храму Успења Пресвете Богородице

Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован је 8. јануара 2006. године, на дан када наша света Црква слави Сабор Пресвете Богородице, уз саслужење свештенства младеновачког намесништва, служио Свету архијерејску литургију у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу. Обраћајући се многобројном верном народу који је дошао да узме учешћа у Светој литургији и да добије благослов од свог архипастира, преосвећени владика је у пригодној беседи нагласио значај црквеног јединства, као и потребу помагања и поштовања институција наше Цркве.

На Светој литургији рукоположен је Дејан Васиљевић у чин ђакона. Након службе освештана је палионица за свеће, која је по благослову Његовог преосвештенства изграђена у порти младеновачке цркве. Донатор за потпуну изградњу палионице била је госпођа Милева Обрадовић, коју је, за њену не-

себичну љубав и спремност да помогне својој светој Цркви, владика Јован одликовао орденом Светог Симеона Мироточивог.

Петар Лесковац, ђакон

ОРАШАЦ - КОПЉАРИ - АРАНЂЕЛОВАЦ Одређено место за цркву у Копљарима и крштено дете Јована

Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован, уз саслужење свештенства орашачког намесништва и уз присуство великог броја верника, 11. јануара 2006. године, служио је Свету архијерејску литургију у храму Вазнесења Господњег у Орашцу. Након службе владика је посетио Копљаре, где је одредио место за подизање новог храма и поделио мештанима свој архијерејски благослов. Преосвећени владика је изразио уверење да ће копљарци, уз обилну Божију помоћ и молитвено заступништво преподобне Анастасије Српске, мајке Светог Саве (којој ће свети храм бити посвећен), успети да остваре свој богоугодни наум.

Истог дана владика Јован је у аранђеловачком храму Светог архангела Гаврила (Врбичка црква) крстио Јовану, кћи аранђеловачког ђакона Ненада Јовановића. Након свете тајне Крштења преосвећени владика је учествовао у трпези љубави коју су домаћини припремили поводом крштења мале Јоване.

Р. К.

ВЛАШКА

Света архијерејска литургија

Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован је, у недељу 22. јануара 2006. године, посетио архијерејско намесништво младењачко и у селу Влашка служио Свету архијерејску литургију, уз саслужење протојереја-ставрофора Драгољуба Ракића, архијерејског намесника младењачког, протојереја-ставрофора Животе Марковића, протонамесника Слободана Кецића, јереја Ратка

Аврамовића и ђакона Петра Лесковца и Ненада Марковића.

Храм Светог цара Константина и царице Јелене у Влашкој био је испуњен верним народом, који је дошао да дочека свог архијереја, узме учешће у светом богослужењу и прими владичански благослов.

Преосвећени владика Јован беседио је о покајању као најважнијем чину за спасење човека. Свежани тон богослужењу дао је и хор студената Богословског факултета.

Стефан Јеремић

БАЊА

Литургијско сабрање под Венчацом

Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован је 26. јануара 2006. године учинио канонску посету селу Бањи код Аранђеловца и, уз саслуживање свештенства орашачког намесништва, у месном храму Светог пророка Илије служио Свету архијерејску литургију. Бањанска црква је, упркос јаком мразу који је тих дана владао, овом приликом била премала да прими мноштво окупљених верника, међу којима је било пуно деце школског узраста. Верници из села Бање и околине, предвођени својим парохијским свештеником оцем Милијом Живанчевићем, са великом радошћу су узели учешћа у светом богослужењу и примили благослов и верску поуку о праштању и љубави од свог архипастира.

Након Свете архијерејске литургије владика Јован је освештао управну зграду и коп предузећа Рудник мермера и гранита Венчац. Преосвећени владика се у пригодној беседи обратио окупљеним радницима овог предузећа, пожелевши да их Божији благослов прати у њиховом раду и животу. Приметна је били духовна радост код свих присутних, који су били веома обрадовани владикином посетом.

Р. К.

КРАГУЈЕВАЦ

Прослава Светог Саве у Првој крагујевачкој гимназији

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, као и сваке године, на дан првог српског просветитеља и учитеља светог Саве, посетио је професоре и ђаке Прве крагујевачке гимназије и том приликом, у пратњи високог госта, Његовог преосвештенства епископа кливлендског Руске заграничне цркве Г. Петра, пресекао славски колач. Честитајући школску славу светог Саву, Преосвећени владика је свима присутнима дао поуку да у светитељу Сави виде свог духовног вођу и учитеља, и на тај начин испуњавају све оно што нам је и сам свети Сава завештао: пре свега, да живимо у слози држећи Божанске заповести, а то значи да знање које стичу на часовима православног катихизиса може да буде плодно само уколико се возглави на Светој Литургији, која је јавно дело и у коме сви ми учествујемо - епископ, свештенство и верни народ. Уводећи децу у литургијске димензије православног катихизиса, сви ми им пружамо могућност да заволе не само Бога, већ и да заволе друге људе следејући пример великих катихета и учитеља цркве: Кирила Јерусалимског, Амвросија Миланског, Максима Исповедника.

Крагујевачка гимназија као водећа просветно-школска установа, не само у Крагујевцу, већ и у целом региону, својим примером, већ сада сведочи да је време у којем смо живели прошло и да долазе нове генерације спремне да своје знање, љубав и пажњу поклоне свом духовном узрастању. Руководи се тим речима, госпођа Славица Петковић, директор школе, поздравила је све присутне, а нарочито Преосвећеног владiku Јована и уваженог госта Епархије шумадијске, Преосвећеног епископа Петра, представнике градске власти и специјалне госте из Европске уније. После благих родитељских речи госпође Славице Петковић, ученици су поздравили своје госте, господу епископе и представнике високих институција Европске уније и холандске владе, који су узвраћајући на поздраве, честитали ученицима на постигнутим резултатима и освојеном другом месту на међународном такмичењу у квизу Здраве Европе, и тиме оправдали стечено знање у школи којој припадају. У наставку свечане Светосавске приредбе, изведен је пригодан програм који су осмислили професори и ђаци глумачке секције са приказом сцена из живота светог Саве, његовог неуморног стваралаштва и овоземаљске мисије, са посебним критичким освртом на проблеме савременог хришћанина и на искушења времена у којем живимо.

Горан Мићић, јереј

ЧУМИЋ

Прослава Светог Саве

Дана 27. јануара, лета Господњег 2006. ми, житељи села Чумића, у миру, здрављу и срећи, прослависмо празник нашег свеца, просветитеља и учитеља Светог Саве. Празник прослависмо на начин како нас је Светитељ учио, у заједничкој радости и слози цркве и школе.

Село Чумић налази се на пола пута између Крагујевца и Тополе, једно је од већих села у Шумадији и нема поузданих података када је настало али се то везује за време сеобе Срба од 1690 до 1736. године. Поузданије податке имамо од повратка становништва из Срема после Кочине Крајине и Свиштовског мира 1791. године, те од оснивања једне од првих савремених школа у Србији, коју је, давне, 1798. године основао Протојереј Стеван Поповић у својој кући која и данас сведочи о том времену.

Пола века касније, 1844. године трошком и прилогом "Чумићске и Светлићске общине," како и пише изнад улазних врата, саграђен је храм Св. Ап. Петра и Павла. Сада село има 422 домаћинства са 1730 становника и вековима непомућену сарадњу цркве и школе, онако како нас је Свети Сава учио.

Прослава Светог Саве је почела Светом Литургијом у цркви коју је служио свештеник Милан Томић, за чије се прегалаштво везује изградња парохијског дома, реконструкција и иконописање цркве те укупно уређење црквеног комплекса како он сада изгледа.

Незаборавни доживљаји писани су у дечијим срцима кроз рецитације и поклоне исто као и вековима до сада.

После Свете Литургије ђаци су се окрепили слаткишима испред парохијског дома и почели припреме за почетак школске прославе.

Школску прославу је најавила директор школе Радмила Вукићевић уз певање Светосавске химне школског хора.

Свештеник Милан је са овогодишњим домаћинима и децом пресекао славски колач а затим су кренули догађаји из славне прошлости, презентирани децом искреношћу и жељом да што свечаније освежимо успомену на великог просветитеља и творца нашег поимања Српства, на време у коме је живео и стремљења у којима је изгарао.

Ређале су се мудре и вечне Свете поруке наших предака кроз искрене речи најмлађих.

Славље је завршено свечаним ручком у парохијском дому уз неизоставне здравице музику и препричавање догодовштину из сеоског живота.

Пишући ове редове молим Господа да славимо дело нашег учитеља Светог Саве у векове векова, у слози и љубави, у јединству цркве и школе, у здрављу и слози генерација које долазе.

С. Максимовић

ТОПОЛА

Прослава Света Три јерарха на Опленцу

На дан Света Три Јерарха, 12. фебруара 2006. године, у црквици подно Опленца у Тополи, Његово преосвештенство епископ шумадијски господин Јован је служио Свету архијерејску Литургију. Саслуживали су му протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић, протонамесник Рајко Стефановић, ђакон Градимир Милојевић и црквени хор „Опленац”.

Како је та недеља уједно и једна од припремних недеља за почетак Великог Васкршњег поста (Недеља царинка и фарисеја), отац Рајко Стефановић је одржао пригодну беседу.

После Свете литургије, Епископ је пререзао славски колач који је припремила породица Марковић. ■

Градмир Милојевић, ђакон

Прослава Првог српског устанка у Орашцу

СУСРЕТ СА БОГОМ И СРПСКОМ ИСТОРИЈОМ

Иове године, на празник Сретења Господњег, 15. фебруара, Орашац је био центар Србије и васцелог српског народа. Атмосфера великог празника и присуство Духовске Благодати, која се осећала на сваком кораку, није могла бити засењена ни техничким пропустима организатора овог великог и толико потребног окупљања Срба. Као и сваке године, на почетку свега што се дешавало у Орашцу, био је дочек архијереја, овог пута двојице, домаћина, епископа шумадијског Господина Јована и епископа канадског, Господина Георгија, који су благосиљајући вернике ушли у невелики (по грађевинским димензијама) храм Вазнесења Господњег, уводећи нас кроз архијерејску, "сретењску", Свету литургију у сусрет и заједницу са Пресветом Тројицом и свима Светима. За окупљено "сабрање", сам храм и предворје храма у Орашцу били су тесни, као и сваке године, али и та чињеница није пореметила склад и хармонију, какву у оквиру овог света, само Света литургија може да донесе. На Светој литургији, међу сабрањим верним народом, били су и престолонаследник Александар Карађорђевић са супругом, председник владе Републике Србије др Војислав Коштуница, потпредседник др Мирољуб Лабус и бројни министри из владе.

Беседио је протонамесник Добривоје Милуновић, указавши на значај и смисао празника Сретења Господњег. Почевши од Светог Писма и описа сусрета светог Симеона Богопримца са Богомладенцем Христом, објашњавајући колико је спасоносно за сваког човека да тежи у свом животу да сретне Господа, али такође наглашавајући како човек треба да живи да би био кадар за сусрет са Богом и да препозна Реч Божију.

Након Свете литургије, Њихова преосвештенства Господин Јован и Господин Георгије повели су народ у литији у такозвану

Марићевића Јаругу, место на коме је Вожд Карађорђе, благословом Божијим преко Крста у десници проте Атанасија буковичког, пре 202 године подигао Србију на устанак и препород. Код спомен-плоче, на платоу у самој Марићевића јарузи, одржан је помен Вожду Карађорђу и његовим јунацима из Првог српског устанка, који су одслужили епископи Јован и Георгије уз саслужење свог свештенства орашачког намесништва.

Овим Светотајинским чином завршен је онај део прославе који би требало да подсети данашњег човека да свако наше дело и свако прегнуће имају не само овоземаљску димензију, већ неизоставно и свој есхатолошки димет. То су знали и часни Вожд и његови устаници, и зато су се закли-

њали на Часни Крст и Јеванђеље, сведочећи да су имали страха Божијег и веру у Спаситеља.

После молитава принетих Господу, које по свом карактеру надилазе оквиру свих званичних протокола, уследило је полагање венаца испред споменика Вожду Карађорђу званичних делегација Владе Републике Србије и Војске Србије и Црне Горе, а у наставку се неколико говорника обратило присутнима, почев од

председника Владе Србије др Војислава Коштунице, до књижевника Матије Бећковића.

У наставку је следио музичко-сценски наступ, којим је и завршен програм у Орашцу.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је и у храму Светог великомученика Георгија у Тополи, на Опленцу, уз саслужење свештенства, служио помен Вожду Карађорђу и устаницима из 1804 - 1813. године. Поред преосвећеног епископа Јована у цркви на Опленцу били су и чланови краљевског дома Карађорђевића, као и представници Владе Републике Србије предвођени председником Војиславом Коштуницом, који су положили венце на кивот Војда Карађорђа. ■

Зоран Алексић, јереј

Пред велики јубилеј - шест векова манастира Каленића

ИКОНОГРАФСКЕ ПРЕДСТАВЕ СВЕТОГ САВЕ И СВЕТОГ СИМЕОНА У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

Свети Сава, оснивач самосталне Српске цркве, и свети Симеон, родоначелник династије Немањића, приказани су један наспрам другог на бочним зидовима наоса манастира, између зидних пиластара и прозора

Стојећа фигура светог Саве, на северном зиду, одевена је у уобичајену атхипископску одору: златни сакос украшен крстовима испод којег је бео стихар с кестењастим "рекама". Испод сакоса се види део епитрахиља. Омофор с два велика крста око врата пребачен је преко леве руке, у којој држи Јеванђеље, док десном руком благосиља. Брада, шира при крају, незнатно је растављена. Благо и прилично младолико лице уоквирено је кратком плавом коврцавом косом, а назире се тонзура. Овај тип Савиног лика стоји између милешевског, који је његов стварни портрет, и других каленићких ликова, идеализованих, префињене лепоте, погледа управљеног у даљину. Најизузетнији део ове слике чини сакос са извезеним крстовима уписаним у кругове, украшен драгим камењем.

Наспрам светог Саве, на јужном зиду, Симеон Немања приказан је као монах. Његов жути, готово златни огртач употпуњује плави кукуљ. Монашка туника, која се види испод огртача, такође је плаве боје. Аналав у финим плавосмеђим преливима скупљен је вршом око струка. Десном руком благосиља а у левој држи развијен свитак, на којем се могу прочитати речи Псалма 34, 11, уобичајени атрибут Симеона Немање. Стар је, има дугу и седу браду.

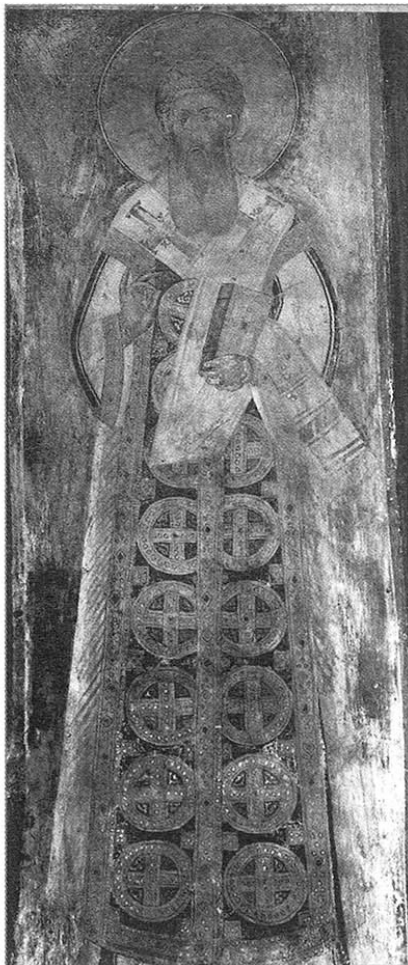
Култ утемељивача српске државе, негован у књижевности, у народу, али надасве у окриљу Цркве, имао је великог одјека у иконографији. Насликан у скоро свакој српској цркви, њихови портрети сачувани су у великом броју упркос томе што су многе фреске уништене или оштећене.

Њихов култ налази упориште у разноврсним текстовима који их прослављају почев од XII века. Житија Стефана Немање, која су сачинила двојица његових синова, свети Сава и Стефан Првовенчани, и текстови служби двојици светих из пера каткад непознатих писаца, били су основа на којој се разгранала богата литература у којој се свети Сава и свети Симеон пореде с апостолима, мученицима или старозаветним личностима. Ти разноврсни текстови биће полазна тачка и за њихове многобројне портрете расуте по српским црквама.

Међу различитим иконографским обрасцима примењиваним у живопису најпознатији је њихов заједнички портрет у целој фигури. Појављују се као посредници у династичким портретима, у сценама преноса моштију, често садржаним у циклусима из живота светитеља, у *Лози* и приказима српских црквених сабора. Свети Сава учествује у поворкама архијереја у *Поклоњењу Ајнецу*, или је ту приказан међу оцима Цркве као оснивач Српске архиепископије.

+++

Позната је жеља кнеза Лазара да истакне своје сродство с Немањићима, с којим се ородио преко жене Милице. То свакако не треба занемарити када је реч о моравским црквама где су често сликана двојица прародитеља, Сава и Симеон Немања. У Манастију, свети Сава је у поворци епископа у северном делу апсиде. У малим властеоским задужбинама, Сава и Симеон Немања обично су сликани заједно. Тако је у Велућу (1380 - 1389), у малој цркви Светог Николе у Горњаку (око 1380), у Новој Павлици (до

Свети Сава и свети Симеон Мироточиви, фреске у манастиру Каленићу

1389) и у Руденици (1403/4), где је Сава изузетно приказан као монах. Свети Сава и свети Симеон заједно су насликани и у Љубостињи (1402/3), где Сава као архијереј држи велики крст, украшен драгим камењем. На том портрету, као и на дечанском или пећком – где држи крстасто жезло – приказан је као стуб хришћанске вере, глава Српске цркве. Посебну занимљивост чини њихов заједнички портрет смештен у северну певницу у Новој Павлици, односно у јужну у Велућу, где је уз њих приказан архиђакон Стефан, патрон српских краљева.

Каленићка црква је особена и по месту датом Савином и Немањиним портрету. Они нису приказани један

пород другог, већ један наспрам другог, што запажамо и у Копорину (1402 - 1427). Сава је у Каленићу насликан између свог имењака, мученика Саве Стратилата, и Константина и Јелене, а Симеон између нама непознатих мученика, светог Јована Милостивог и свог покровитеља светог Николе. Саву, тако, окружују две категорије бораца за хришћанску веру - с једне стране, мученици и, с друге стране, утемељивачи институционализоване Цркве, чије је дело он наставио оснивајући Српску цркву; Симеон, између мученика и најмилијордних епископа међу светитељима, приказан је као истински отац српскога народа и његов добротинитељ.

Драгиња Симић Лазар

ХРИСТОДАР

Тамо на Атонској Гори, на светој земљи
 православља,
 иконска Лоза шапатом збори старом
 Монаху крај узглавља.
 То Старац, из гробне тмине, народу уснулом
 подуку шаље
 да веру предака у срца приме и с њом, јачи,
 наставе даље.

Са сваким зрном светога рода изнова
 поруку јасну пише:
 с молитвом, преко далеких вода, снажнији да смо,
 да нас је више.
 Под Лозом снева Старац у хладу. Над прахом
 трошним Син ту бдије.
 Свакоме, коме су отели наду, утеху пружа и
 сузу крије.

То зрнце узми, пресвето Семе, и пружи корак да
чвршће ступа.
Српског смо соја, прастаро племе. Не дајмо да нам
се корен ишчупа!
Под водом силном, испод брегова, јунаке чува
Гробница плава.
А Газиместан посрамљен снева крај вечних
вода двеју Морава.

Ловћену погледом скрени. Владика, јунак,
ту зебе страхом.
Неман би оцила да искорени. Прети им
небратским дахом.
Узми то зрно, па га понеси низ земље где год да
Србин хода.
Нићи ће Лоза, где се задеси, и биће поново на њој плода.

У пехар онда вино наточи. За радост, здравље и
благостање.
С љубављу Атосу смерном крочи. Тамо је
опрост уз покајање.
А седи старац векове чува у својој
брижној, сплетеној коси.
Да вазда рађа, да није сува, Лоза у себи заматак носи.

Јован Стојиљковић

О СМISЛУ ИКОНЕ

Квалитет иконе одређује се у односу на то у којој мери је она блиска Првообразу, у којој мери је сагласна духовној реалности о којој сведочи

Икона ништа не представља, она јавља. Она је јављање Царства Христовог, јављање преображене, обожене твари, самог преображеног човечанства, које је својом личношћу јавио Христос. Због тога су најдревније иконе Цркве биле иконе Спаситеља, који је сишао са неба и који се очовечио ради нашега искупљења, као и његове Мајке. Касније су хришћани почели да сликају апостоле и мученике, који су такође собом јавили лик Христа.

Квалитет иконе одређује се у односу на то у којој мери је блиска Првообразу, у којој мери је она сагласна духовној реалности о којој сведочи.

О смислу онога што икона јавља добро је говорио Леонид Успенски: "Икона је слика човека у којем реално пребива свеосвећујућа благодат Духа Светога која спаљује страсти. Због тога се његово тело представља суштински другачијим од обичног пропадљивог човековог тела. Преобрежен благодаћу, лик светог, уобличен на икони, јесте само подобје Бога (сличност са Богом, прим. прев.), слика богооткровења, откровење и познање скривенога."

Наш знаменити богослов Владимир Николајевич Лоски, иако сам није био иконописац (био је познатик иконописца и монаха Григорија Круга и Леонида Успенског), веома је тачно назвао икону "почетком гледања лицем у лице". У будућем веку верни ће угледати Бога лицем у лице, икона је почетак тог созерцавања.

Кнез Јевгениј Трубецкој говори да не гледамо ми икону, већ икона гледа нас. Према икони се ваља односити као према највишој личности: била би дрскост први проговорити са њом, нужно је стајати и трпељиво чекати, док она не изволи да проговори са нама.

Архимандрит Зинон

Икона се рађа из живог опита Неба, из Литургије, због тога се иконописање увек посматрало као црквено служење, као Литургија. Пред иконописце су се постављали веома високи морални захтеви, исти као и пред клирике. Икона је сведочанство Цркве о Богооваплћењу, о томе да је Бог дошао у свет, оваплотио се, сјединио се са човеком до те мере, да сада свако може узрести до мере Бога и обраћати се њему као Оцу.

Следи да је Иконописац сведок (очевитац). И његове иконе ће бити убедљиве онима који пред њима стоје у мери у којој се он сам приопштио свету о којем је дужан да говори. Може ли сведочити о Богу човек који не припада Цркви? Да би сведочио Еванђеоску Истину, нужно је да он сам буде њој приопштен, нужно је да само њом живи, тада ће та проповед посредством слике и боје - свети су оци стављали икону упоредо са проповећу - доносити плодове и у друга срца.

Црква проповеда истовремено и речју и сликом, због тога икону и називају учитељем. Већ

поменути кнез Трубецкој дао је прекрасно одређење руске иконе: "Умозрење (умно сагледавање) у бојама". Икона је оваплоћена молитва. Она се саздаје у молитви и ради молитве, ради покретачке силе која је израз љубави ка Богу, стремљења ка Њему, ка савршеној Лепоти. Према томе, ван Цркве икона, у истинском смислу, не може да постоји. Као једна од форми проповеди Јеванђеља, као сведочанство Цркве о Богооваплћењу, она је саставни део богослужења (као и црквено певање, архитектура, обред).

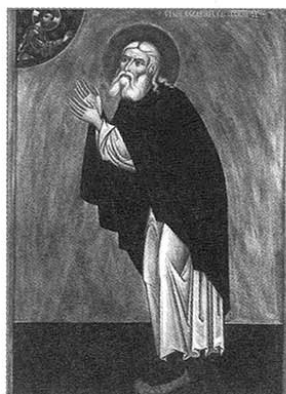
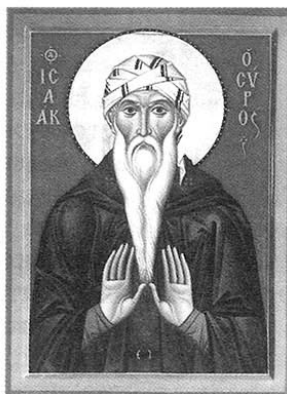
Но, данас икона не заузима у богослужењу одговарајуће место, и однос према њој није онакав какав треба да буде. Икона је постала просто илустрација догађаја који празнујемо, стога и није битно каква је њена форма, и због тога ми сваку представу, чак и фотографију, поштујемо као икону. На икону су одавно престали да гледају као на богословље у бојама, штавише ни не сумњају да икона може да изопачи вероучење, исто као и реч, јер уместо да сведочи о Истини она може да сведочи лажно.

Својим коренима икона улази у евхаристијски опит Цркве, нераскидиво је везана са њим, као и уопште са степеном црквеног живота. Када је тај степен био висок и црквена је уметност била на висини, када је пак црквени живот слабио или је наступало време његовог пропадања, пропадала је, коначно, и црквена уметност. Икона се често претварала у слику са религиозним сижеом, и њено поштовање је престајало да буде уистину православно. За потврду овога може се приметити да у нашим храмовима има много икона неканонских, забрањених Саборима, нарочито икона такозване "Новозаветне Тројице" и "Очинства". Старозаветна забрана сликања Бога није укинута у новозаветно време. Ми смо могућност слика-

ња Бога добили тек након што је Реч постала тело, постала видљива и опипљива. По божанству Христос је неописив (неизобразив) и немогуће га је насликати, но како су се у Исусу Христу божанска и човечанска природа сјединиле несљивено и неразделљиво у једну Личност, ми сликамо Богочовека Христа, који је ради нашега спасења дошао у свет и који ће у њему пребивати до свршетка века. Црква учи о предвечном рођењу Сина од Оца, а на икони “Новозаветна Тројица” ми видимо Сина оваплоћеног у времену, како седи упоредо са Оцем, који је “Неизрецив, Неизмерљив, Невидљив, Недости-

Иконописање је саборно стваралаштво, то јест стваралаштво Цркве. Оригинални творци икона су свети оци. Иконографски канони, као и богослужење, формирали су се током столећа и обликовали су се, можемо рећи, у дванаестом веку. У том облику дошли су до нас.

Православна Црква је увек придавала много пажње својој уметности, водећи бригу да она изражава њено учење. Сва одступања отклањала су се саборно. На Стоглавом сабору питање иконописа заузимало је веома важно место. Нарочито се расправљало о икони Свете Тројице.

Иконе архимандрита Зинона

жан” (речи из молитве Анафоре у литургији светог Јована Златоустог). Дух Свети се јавио у виду голуба само на Јордану, на Педесетницу Он се јавио у виду огњених језика, а на Тавору у виду облака. Дакле голуб није лична слика Светога Духа, и на тај начин могуће га је представљати једино на икони Крштења Господњег. Стоглави и Велики Московски Сабор забранили су сличне представе, но не обраћајући пажњу на то њих је могуће срести у готово сваком храму, и свакој продавници икона. Чак и у Даниловом манастиру за иконостас храма Отаца Седам Васељенских Сабора била је насликана икона “Очинство”. Па ипак, тамо су готово сви клирици са вишим теолошким образовањем. Вредно је чуђења на који начин лично и човечанско преовладава над мишљењем Цркве, која је једина чувар Истине и која је једина изражава.

Постоје четири иконе Свете Тројице. Оне су поменуте у чину освећивања тих икона у нашем требнику. То су: јављање Бога Авраму у лику три анђела; силазак Светог Духа на апостоле; Богојављење и Преображење. Све остале представе Свете Тројице треба одбацити, као изопачење црквеног учења. У споменутој књизи Леонида Успенског “Теологија иконе православне Цркве” налази се поглавље “На путу ка јединству”, у коме се икона Педесетнице разматра као икона Цркве. Зашто на тој икони не може да се прикаже Пресвета Богородица? И због чега икона Педесетнице престаје да буде икона Цркве уколико се на њој прикаже Мати Божија? Зато што се она претвара једноставно у икону Богородице окружене апостолима.

На тој икони ми видимо апостоле који седе у Сионској горници, и који представљају прву цр-

квену општину, зачетак хришћанске Цркве. Уместо је овде приметити да икона није представља конкретни историјски догађај. На икони Педесетнице готово увек се представља апостол Павле који тамо није био, и апостол Лука, који није припадао броју дванаесторице. Глава Цркве је Христос. Због тога центар иконе остаје празан: на том месту које припада Христу као глави Цркве нико други не може бити представљен.

Данас нема дефинисаног и израженог мишљења Цркве по питању црквене уметности, а тим пре, контроле црквених власти над њом. И под оградом Цркве прихвата се готово све. Ја сам се давно позабавио питањем на које ни данас немам одговор: због чега веома побожни представници клира, као и многи монаси, не прихватају икону као неопходност?

Могуће је схватити људе који потпуно искрено признају да им је канонски насликана икона несхватљива, но никако није могуће сагласити се са оним који одбацује икону из разлога њене несхватљивости. Многи су свештенослужитељи убеђени да је канонска икона тешка за прихватање од стране простог народа, и да ју је боље заменити са представом световног сликарства. Ја сам међутим уверен да су за већину људи стихире, ирмоси и сам богослужбени језик још неразумљивији, да и не говорим о структури богослужења, ипак, једва да некоме дође мисао да упрости богослужење, тако да буде примерено слабом духовном образовању. Задатак Цркве је да узводи људе ка висини боговиђења, а не да она сама снисходи људској неукости. Због тога одбацујући истинску православну икону, самим тим стављамо под сумњу правилност нашег поимања богослужења и, нарочито, Евхаристије, из које се икона рађа. ■

Архимандрит Зинон
(Из књиге: “Беседе
Иконописца”, Беседа прва)
превео са руског
Дејан Манделц

ЗАУЗМИ ПРЕСТО СВОЈ, ОЧЕ!

Пошто прође тридесет година од представљења у јерменском граду Коману великог учитеља васељене, патријарха цариградског, светог Јована Златоустог, пресвети Прокл, некадашњи ученик светог Златоустог, затим патријарх цариградски (437 - 445), празнујући годишњи празник његов у Великој цркви цариградској, одржа говор у спомен свога духовног оца и наставника, достојно величајући Божијег угодника.

(...)

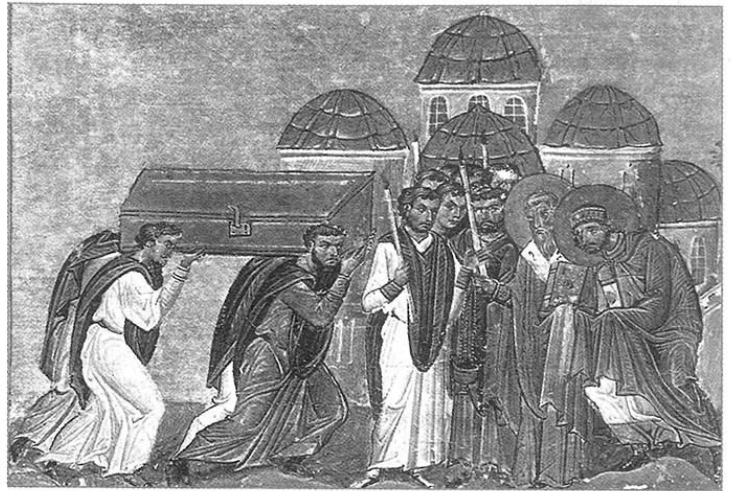
Док је свети Прокл тако у цркви беседио, народ чије је срце горело љубављу према светом Јовану Златоустом, немаде стрпљења да сачека крај беседе, већ сви громко као једним устима стадоше молити светог Прокла, да што пре свете мошти Јованове пренесе из Комана к њима у Цариград. И велики жагор дуго потраја у цркви, тако да патријарх није био у стању да беседу доврши.

По завршетку богослужења пресвети Прокл одмах оде код цара Теодосија II (408 - 450), сина Аркадијевог а унука Теодосија Великог. И саветујући му да пренесе часне мошти Златоустове, он говораше: "Врати, царе, онога што те еванђелски родио светим крштењем, и светитељским рукама, као некад старац Симеон Господа, држао. Црква ти довикује: Красота се моја наруши, уста се затворише, лепота се помрачи. Дивљи вепар рашчупа пастире мојих оваца златоустовских, и погубни зверови поједоше плод уста мојих. Оскрнави завист светињу служитеља мог, као у лугу секирама га отсекоше од мене, и у гроб ћутања га затворише. Рођаци по јереси рекоше између себе: Да запушимо уста која су тако много говорила против нас! Осрамотимо речи његове, јер онда неће моћи тако учити, нити нам више одвраћати. Докле ће ме, царе, непријатељ ружити Златоустога ради? Врати ми онога који беше сличан женику мом Христу! Даруј мени, матери твојој, духовног оца твог! Иако ме

је њега лиша мати твоја по телу, но ти немој следовати њеном немилостивом срцу и злим склоностима, него ревнуј за светињом Духа, без које нико неће видети Господа. Евдоксија прође, али Црква остаје увек. Ја сам твоја вечна

мајка. Обрадуј ми срце, вративши ми Златоустог, да би била твоја заступница пред Богом. Стекни Златоустову душу за твоју молитвеницу. Буди син правде, утврђен молитвом отачком!"

Пошто много оваквих ствари изговори цару од лица Цркве, цар пристаде. И бише послани угледни људи са сребрним кивотом у Коман, да веома свечано пренесу отуда свете мошти светог Златоустог. Кад тамо стигоше, они показаше цареву наредбу епископу команском и народу. И настаде у народу велика туга, и жалост, и плач, што се решавају тако велике духовне ризнице. И не желећи да даду свете мошти, много роптаху, али се не могаху одупрети цареву наредби. А када цареви изасланици хтедоше да изваде светитељеве мошти из гроба, оне се показаше теже од сваког камена и од сваке тежине. Ни огроман број људи не могаде их макнути. Иако се много мучише око тога, ништа не успеше. Разумевши да светитељ не жели да се његове мошти узму одатле, изасланици хитно обавестише о томе цара писмом. Цар се посаветова са пресветим патријархом Проклом и другим светим људима, увиде свој грех, јер није изасланике послао са молбом него са наредбом да из Комана узму светог Јована. И одлучи да светом Златоустом као живоме напише писмо, молећи опроштај за смелост, и молећи

га да благоизволи вратити се на свој престо, и утеши стадо своје. Написа дакле својом руком ово:

"Васељенском патријарху и учитељу и духовном оцу, светом Јовану Златоустом, ја цар Теодосије приносим поклоњење. Пошто смо, часни оче, мислили да је тело твоје мртво као тела осталих умрлих, послах људе са наређењем да га брзо пренесу к нама. Али жеља нам се не испуни због моје недостојности. Стога ти сада као живоме шаљем ову моју својеручну молбу, и са вером молим за опроштај мени и људима твојим: опрости ми овај неумесни потхват, покривши га пучином своје мудрости; опрости мени, који се кајем, ти који си све учио покајању; и као деци која воле оца, дај нам себе, и својим доласком обрадуј оне што те љубе. Далеко сам од сваке помисли да наређујем, него те понизно молим: дођи к нама! Немој ме по други пут вратити посрамљена, свечесни оче! Подари себе онима који жуде за тобом. Дођи са миром међу своје, и своји ће те са љубављу примити."

Пошто написа писмо, цар га даде брзоходцима, наредивши им да отворе светитељев гроб, да писмо положи на светитељеве груди, па да затим одрже свеноћно бдење. Тако и би. Када брзоходци стигоше у Коман, они ставише цареву писмо на груди светог Јована. И одслужи се свеноћно бдење. Онда се цареви изасланици

коснуше часних моштију, и светитељ им се одмах даде, јер постаде природно лак, као што је и био. И они, обрадовани тиме, извадише часне мошти из гроба и положише их у сребрни кивот. А беше тамо један убог човек, који је био хром од змијина уједа, и живео је при цркви просећи милостињу. Он узе једну крпицу из светитељевог гроба, протрља своју ногу, и домах му оздрави нога, и он стаде ходити славећи Бога. А слеже се сав народ са свећама, да се поклоне часним моштима светитељевим. И са многим сузама и ридањем испратише свете мошти.

(...)

Када кивот са моштима би изнесен из лађе на обалу, узбуди се сав град, и дођоше са свећама и кадионицама и песмама. Тада узеше кивот и однеше га прво у цркву Светог апостола Павла. Затим га пренесоше у цркву Свете Ирине. Ту цар и патријарх отворише кивот, и угледаше тело светитељево, а оно процветало лепотом и нетљенијем, као крин у башти. И диван мирис излажаше из њега. И скиде цар свој пурпурни плашт, распростре га преко моштију, и павши на груди светитељеве, са сузама говораше:

“Опрости, свети оче, неправду која ти из пакости би нанесена. И немој мене чинити одговорним за

грех моје мајке, да не бих због родитељске свирепости патио ја. Иако сам син твоје гонитељке, ипак нисам крив за зло које ти је учињено. Но, опрости јој грех, да бих се и ја очистио од њене љаге. Преклањам моје царско достојанство к ногама твојим, и сву моју власт препуштам теби. Прости ону што ти је глупим насиљем нанела неправду, јер се каје и моли опроштај, мојим устима говорећи ти са смирењем овако: Сети се, оче, своје поучне беседе о незлопамтљивости, те не помени сам зло моје! Желим да устанем из греха, али пружи ми руку ти који си рекао: Ако си једанпут пао, устани, и спасићеш се! Не могу да поднесем твој гнев против мене, јер се ево и гроб мој тресе, потресајући кости моје, и бојим се да ме на Страшном суду Христос не лиши да станем са десне стране Њега. Многе си спасао својим поукама, па нека и ја једина не будем лишена тог спасења. Не остави мене која вичем за тобом, него ме избави од непријатеља мог ђавола, јер ме он наговори да ти сагрешим, као некада Еву да сагрешу Богу. Немој се стално гневити на ме, незлобиви! Ти ниси био злопамтило у трулежном животу; не буди злопамтило и у нетрулежном! Док ја живех временим животом, пакост ти учиних; а са-

да када ти живиш бесмртним животом, буди користан души мојој. Слава моја прође, и ништа ми не поможе; помози ми ти, оче у слави твојој, коју си добио од Бога. И пре но што будем на Страшном суду Христовом осуђена због тебе, опрости мени неправедној!”

Говорећи тако од лица своје мајке, цар не могаше да престане са плачем, него сузама квапаше тело светитељево, и са страхом га целиваше. Исто тако и пресвети Прокл, целиваше светитеља...

А сав народ искаше да се само дотакне часног кивота светитељевог, и не одлажаху од њега целог дана и целе ноћи. Сутрадан положише часни кивот у царске колеснице, и веома свечано одвезоше у велику саборну цркву Светих Апостола. И кад га унесе унутра, и поставише на патријаршијски престо, сав народ као један устима клицаше, говорећи: Заузми престо свој, оче! И виде патријарх Прокл, и са њим многи достојни људи, како свети Јован мртва уста своја као жив покрену, и проговори ову архијерејску реч: “Мир свима!” А док се служила Света литургија, догодише се од светих моштију Златоустових исцељења многих болесника, и престаде да се тресе гроб царице Евдоксије који се дотле дуго тресао. ■

Житија светих за јануар

Упокојио се у Господу

СХИАРХИМАНДРИТ ПЕТАР (СТАНОЈЕВИЋ)

После краће и тешке болести, 4. јануара 2006. године у манастиру Денковцу, упокојио се игуман овог манастира, схиархимандрит Петар. Након одслужене Свете литургије и опела, од овог ревносног монаха опростио се епископ шумадијски Г. Јован. Сахрани оца Петра, који је у манастирима живео више од шездесет пет година, присуствовао је знатан број монаха и монахиња, свештеника и верног народа. Сахрањен је поред саме манастирске цркве, у гробу који је још за живота припремио.

Архимандрит Петар рођен је на васкрсени недеља 1925. године, у селу Брејановце код Лесковца. Као дечак од четрнаест година дошао је у манастир Жичу, у којем се васпитава под утицајем вла-

дике Николаја који му је и доцније био духовни ауторитет.

Замонашен је од епископа шумадијског Валеријана 1950. године у манастиру Ралетинцу, на Петровдан, где се монашки развијао под надзором архимандрита Гаврила (Димитријевића). Као јеромонах, служио је три године у манастиру Вољавчи на Руднику. Више од деценије провео је, као духовник, у Каленићу. Затим, 1968. године одлази на Свету Гору и у Хиландар. У Србију се враћа 1980. године и почиње да подиже

манастир Денковац у Левчу, познат по строгом подвижничком устројству.

Покојни отац Петар, велику схиму примио је 1998. године од владике шумадијског Саве. ■

НЕКУДИМ - ПРИДВОРНИ ГРАД ДЕСПОТА ЂУРЂА БРАНКОВИЋА

Некудим, по Александру Дероку, није био баш град, већ неутврђен двор или летњиковац деспота Ђурђа Бранковића. "Пошто није имао престоницу, Ђурађ Бранковић је изгледа с породицом живео у Некудиму. Ту је имао летњиковац, али се бавио и зими, јер је ту потврдио привилегију Дубровчанима 27. децембра 1428. године.

Ово место морало се налазити у атарима данашњих села Церовца или Придворице, југозападно од Смедеревске Паланке: краљ босански Стефан Томаш дао је 1458. логотету Стефану Ратковићу "село Врбаву у власти борачкој, село церовац у власти некудимској...". Спахија села Придворица, Турчин Буча, није се звао придворички, него некудимски, све до 1804. године. Топоним Придворице несумњиво сведочи да је реч о насељу поред деспотовог дворца.

Стручњаци, ангажовани на значајном научном пројекту *Археолошки споменици и налазишта у Србији* (II, Централна Србија, Београд 1956) о могућој локацији Некудима изнели су следећу претпоставку: "Данас на месту званом Црквине, на имању Вољевац, у близини Церовца налази се више камених тесаних плоча, које би можда могле потицати од неке веће грађевине. У близини се налази и једна већа рупа, некада је била озидана, а сада се обурвала. Њу мештани зову Римски бунар. Свакако да би овде требало копати, као и на месту Селиште - имање Игњата Бечића из Церовца, на коме се налазе старе опеке, и на имању Никодија Стопића, код такозване Азањске воденице, село Придворице, где се налази камење, изгледа од неког старог града."

Литература је о месту Некудима у држави деспота Ђурђа Бранковића забележила и ово: "У Некудиму је Ђурађ потврдио 1428. године повластице Дубровчанима, а четири године касније његов челник Радич издао је једну пове-

Деспоин Ђурађ Бранковић са породицом,
Есфијменска повеља, графички приказ

љу манастиру Ватопеду, потврђењу од деспота. Ту је у пролеће 1433. године затекао Ђурђа Бертрандон де ла Брокијер у лову (Некудим, варош слична селу у пределу врло лепој и добром). Некудим је био средиште једне власти. Челник Радич имао је оу Некудимској Власти оу Церовцу село Халае, а логотет Стеван Ратковић село Церовац. Данас има село Церовац код Смедеревске Паланке. Није јасно да ли се у обе повеље помиње исто село. По првој би изгледало да је Церовац предео, пошто се у њему налазило село Халае. Захваљујући дворцу у Некудиму, понекад су Дубровчани тамо залазили. Преговоре за поменути уговор водили су у Некудиму дубровачки поклицари

Марин Растић и Живко Гундулић. Иначе, налазимо да се Некудим још једном помиње у дубровачким изворима 1432. године" (*Археолошки споменици и налазишта* II).

Бертрандон де ла Брокијер растојање од Крушевца до Некудима прешао је за два, док је пут од Некудима до Београда превалио за дан и по.

По предању, у селу Придворице, на Јабучару, код Станишића кућа, постојала је црква, која се такође називала Придворица, али коју је подигао деспот Стефан Лазаревић. Предање памти цркву и у Белом Пољу, на Змијарнику, између Паланке и Придворице.

И она би, по народном памћењу, могла да буде задужбина деспота Стефана. Код ове цркве је, према традицији, једно од више места у овом крају, где је био Некудим.

Народно предање Некудим повезује и са деспотицом Ирином (Јерином): Градила град деспотица на реци Јасеници близу села Придворице. Најбоље је мајсторе за то употребила, али кад беше довршен њој се не допаде. Но, не желећи да вређа мајсторе, рече им: Некудим га, али није онакав какав сам желела, и нареди да јој се изгради нови град на Дунаву. Тај саграђени град доби по њеним речима име Некудим, а нови, што поче да се гради, прозваше Смедерево, по слободној и смелијој градњи. ■

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. октобра 2005. до 31. децембра 2005. године:

ОСВЕТИТИ

- Црквену салу у Милошеву, 2. октобра 2005;
- Крстове за цркву и палионицу свећа у Конатицама, 10. октобра 2005;
- Градску дворану у Смедеревској Паланци, 17. октобра 2005;
- Крстове за нову цркву Свете Петке у Виноградима - Крагујевац, 21. октобра 2005;
- Црквени центар у Аранђеловцу, при храму Светих апостола Петра и Павла, 23. октобра 2005;
- Црквену салу у Поточцу, 27. октобра 2005;
- Крстове за нови храм у Сињем Виру, 27. октобра 2005;
- Нови звоник и звона манастира Светог Луке у Бошњанима, 31. октобра 2005;
- Крстове и звоно за нову цркву у Маскарама, 31. октобра 2005.

РУКОПОЛОЖИТИ

- Ђакона Александра Јовановића, из Крагујевца, у чин презвитера 3. октобра 2005, у Саборном храму у Крагујевцу;
- Радована Газдића, свршеног богослова из Горње Сабанте, у чин ђакона 14. октобра 2005, у храму Покрова Пресвете Богородице у Избеници, а 31. октобра 2005. у чин презвитера, у храму Светог Луке манастира Бошњана;
- Немању Младеновића, апсолвента Православног богословског факултета из Крагујевца, у чин ђакона 15. октобра 2005, у храму Вазнесења Господњег манастира Саринца, а 23. октобра 2005. у чин презвитера, у Саборном храму у Крагујевцу;

■ Миломира Тодоровића, апсолвента Православног богословског факултета, у чин ђакона 31. октобра 2005, у храму Светог Луке манастира Бошњана;

■ Петра Бранковића, дипломираног теолога из Младеновца, у чин ђакона 13. новембра 2005, у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу.

■ Александра Сенића, дипломираног теолога, професора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, у чин ђакона 26. новембра 2005, у школском храму Светог Јована Златоустог.

РУКОПРОИЗВЕСТИ

У ЧИН ЧТЕЦА

- Марка Огњеновића из Поточца;
- Новака Илића, ученика Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу;
- Бојана Кушића, ученика Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу;
- Николу Јевтића, ученика Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

ОСНОВАТИ

- Нову Српску православну Црквену општину при храму Светих архистратига Михаила и Гаврила у Јагодини.

ОДЛИКОВАТИ

Орденom Свештої Симеона Мироточивої:

■ Милана Радуловића, министра вера у Влади Србије, за помагање цркава и манастира Шумадијске епархије;

■ Слободана Лаловића, министра рада и социјалног старања у Влади Србије, за помагање храма Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

■ Мр Велимира Илића, министра за капиталне инвестиције у Влади Србије, за несебичне заслуге у обнови светиња Шумадијске епархије.

Орденom Вождa Карађорђа:

■ Милована Маринковића из Тополе, за несебичну помоћ манастирима Никоље и Брезовац.

Правом ношења црвеног ђојаса:

■ Јереја Жељка Ивковића, пароха чибутковачког у Чибутковици;

Достојанством

прошонамесника:

■ Јереја Љубишу Ђураша, старешину храма Светих апостола Петра и Павла у Рачи Крагујевачкој;

■ Јереја Сашу Огњановића, пароха поточког у Поточцу.

Чином прошопрезвитера:

■ Протонамесника Светислава Радосављевића, пароха милошевског у Милошеву.

ПОСТАВИТИ

■ Новорукоположеног јереја Александра Јовановића, за привременог пароха другог корићанског у Корићанима - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Јереја Дејана Лукића, за привременог пароха трећег крагујевачког при Саборном храму у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;

■ Новорукоположеног јереја Радована Газдића, за привременог пароха влакчанског у Влакчи, Арх. нам. опленачко;

■ Новорукоположеног ђакона Миломира Тодоровића, за парохијског ђакона у Јагодини, при храму Светих апостола Петра и Павла, Арх. нам. беличко;

■ Умировљеног протојереја ставрофора Милана Бороту, за старешину храма Новомученика крагујевачких у Шумарицама - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Јеромонаха Никодима (Перића), за старешину манастира Светог Николе - Манастирка у Великој Крушевици;

■ Монахињу Евгенију (Симоновић), за настојатељицу манастира Светих апостола Петра и Павла - Ралетинца;

■ Монахињу Јустину (Димитријевић), за намесницу манастира Светих апостола Петра и Павла - Ралетинца;

■ Ђакон Ненада Марковића, за парохијског ђакон при храму Светог Саве на Аеродорому - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Новорукоположеног јереја Немању Младеновића, за привременог пароха другог бресничког у Бресници - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Новорукоположеног ђакон Александра Сенића, за ђакон школског храма Светог Јована

Златоустог Богословије у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко.

ПОВЕРИТИ У

ОПСЛУЖИВАЊЕ

■ Протојереју Ђорђу Ђукановића, привременом пароху првом бресничком, упражњену Другу парохију бресничку у Бресници - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Јереју Павлу Анђелићу, умировљеном пароху првом лесковачком, упражњену Прву парохију лесковачку у Лесковцу, Арх. нам. бељаничко.

РАЗРЕШИТИ

■ Протономесника Милорада Тимотијевића, привременог пароха првог корићанског, даљег опслуживања Друге корићанске парохије у Корићанима - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Протојереја ставрофора Слободана Пантића даље дужности привременог пароха Треће крагујевачке парохије при Саборном храму у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;

■ Јереја Дејана Лукића даље дужности привременог пароха

Треће бресничке парохије у бресници - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;

■ Јереја Павла Анђелића даље дужности привременог пароха Друге лесковачке у Лесковцу, Арх. нам. бељаничко.

ПРИЧИСЛИТИ

■ Испушеницу Катарину Кесић монашкој обитељи Благовештенског манастира у Дивостину.

КАЗНИТИ

■ Јереја Милоша Антонијевића, привременог пароха секуричког у Секуричу, Арх. нам. лесковачко, дисциплинском мером опоменом.

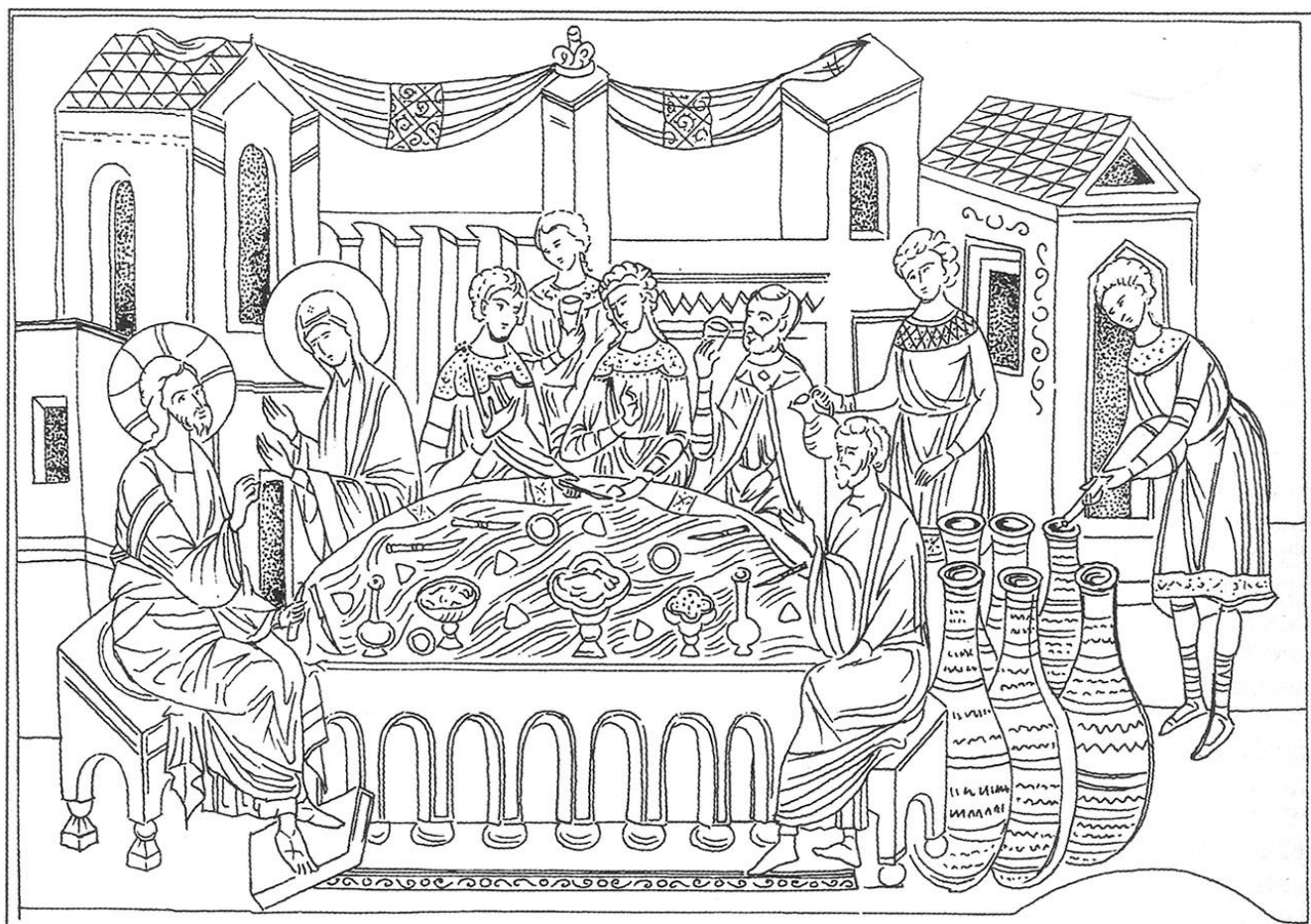
ПЕНЗИОНИСАТИ

■ Протојереја ставрофора Слободана Пантића, привременог пароха Треће крагујевачке парохије при Саборном храму у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;

■ Јереја Павла Анђелића, привременог пароха Друге лесковачке парохије у Лесковцу, Арх. нам. бељаничко.

УПОКОЈИЛА СЕ У ГОСПОДУ

■ Игуманија Харитина, настојатељица манастира Ралетинца.

СЛУЖЕЊА, ПОСЕТЕ И ПРИЈЕМИ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

од 1. октобра 2005. до 31. децембра 2005. године:

ОКТОБАР

1. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Чибутовци и осветио нови храмовни живопис и иконостас; одликовао добротвора Добривоја Танасијевића одредом Св. Симеона Мироточивог.

2. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Милошеву и осветио нову црквену салу; одликовао милошевског пароха Светислава Радосављевића чином протојереја.

3. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу и рукоположио у чин презвитера ђакон Александра Јовановића.

4. октобар 2005:

- Примио председника општине Смедеревска Паланка господина Радослава Цокића;
- Примио заменика министра просвете у Влади Србије господина Петра Одоровића ради договора о подизању објеката у Крагујевцу за унапређење црквене просвете.

6. октобар 2005:

- Посетио манастир Вољавчу и одржао састанак са директором Републичког завода за заштиту споменика културе и градоначелником Крагујевца о завршетку радова на обнови манастира Вољавче;
- Присутствовао у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу представљању књиге *Руско сшараштво* проф. др Ксеније Кончаревић;
- Посетио манастир Прерадовац и служио бденије.

7. октобар 2005 - Свети Симон монах:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Прерадовцу, поводом славе манастирског храма.

8. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и полугодишњи парастос монахињи Евгенији у манастиру Дивостину;
- председавао састанку вероучитеља Шумадијске епархије у Богословији Светог Јована Златоустог;
- Служио бденије у саборном храму у Крагујевцу;
- Присутствовао у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу концерту црквеног хора Оплеанац из Тополе.

9. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Рачи Крагујевачкој поводом стопедесетогодишњице подизања цркве Светих апостола Петра и Павла; одликовао достојанством протонамесника старешину храма Љубишу Ђураша.

10. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Конатицама и осветио крстове за куполу и нову палионицу свећа.

11. октобар 2005:

- У Патријаршији СПЦ учествовао у пријему бискупа из Линца - Аустрија;
- Одржао предавање *Хришћанство у свету данас* на духовној трибини у Смедеревској Паланци.

12. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и опело игуманији Харијини у манастиру Ралетинцу.

13. октобар 2005:

- У цркви Светог Марка у Београду упознао се са стањем Архива Патријаршије СПЦ.

14. октобар 2005 - Покров Пресвете Богородице:

- Служио Свету архијерејску литургију у Избеници, поводом храмовне славе; рукоположио Радована Газдића у чин ђакон;
- Пререзао славски колач окету Саборне цркве у Крагујевцу Роман Мелод.

15. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и осветио фреске живописа у манастиру Саринцу; рукоположио у чин ђакон Немању Младеновића.

16. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Цветојевцу и извршио саборно венчање;
- Посетио манастир Никоље у Шаторњи и одликовао одредом Светог Симеона Мироточивог господина Милована Маринковића из Тополе.

17. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Влашком Долу и крстио Божицара, сина свештеника Срђана Ковачевића;
- Посетио стару цркву у Церовацу;
- Осветио градску дворану у Смедеревској Паланци;
- Посетио цркву у Баничини.

18. октобар 2005:

- Учествовао на седници Светог архијерејског синода СПЦ;
- Посетио градоначелника Београда господина Ненада Богдановића;
- Одржао предавање *Хришћанство у свету данас* у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

19. октобар 2005:

- Примио градоначелника Крагујевца господина Верољуба Стевановића са сарадницима;
- Примио господина Добривоја Танасијевића, добротвора цркве у Чибутковици и господина Илију Петковића, селектора националне фудбалске репрезентације.

20. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Јошаници и председавао сабору монаштва Шумадијске епархије.

21. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у цркви Новомученика крагујевачких у Шумарицама - Крагујевац и служио молебан стрељаним Крагујевчанима 1941. године;
- Осветио крстове за нову цркву Свете Петке у Виноградима - Крагујевац.

22. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
- Примио господина Стевана Гудовића из Финикса (Аризона, САД) и господина др Слободана Ивановића из Београда.

23. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу и парастос блаженопочившем епископу шумадијском Валеријану поводом годишњице упокојења; рукоположио у чин презвитера ђакон Немању Младеновића;
- Осветио Црквени центар у Аранђеловцу при храму Светих апостола Петра и Павла.

24. октобар 2005:

- Одредио, са градоначелником Крагујевца и сарадницима, место за подизање нове цркве у Крагујевцу - Соколана;
- Служио опело Станимиру Марковићу у Секуричу;
- Примио свештенике из Лазаревца;
- Присуствовао предавању јереја Милића Марковића *Парохија - нови животи* у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

25. октобар 2005:

- Одржао низ састанака у Патријаршији СПЦ у вези обезбе-

ђења зграде за Патријаршијски архив; примио министра вера Владе Србије господина Милана Радуловића; посетио министра културе и медија Владе Србије господина Драгана Којадиновића.

26. октобар 2005:

- У пратњи министра вера Владе Србије господина Милана Радуловића посетио господина Милана Томића, директора Дирекције за државну имовину у вези обезбеђења зграде за Патријаршијски архив;
- Служио бденије у цркви Свете Петке у Виноградима - Крагујевац.

27. октобар 2005 - Света Петка:

- Служио Свету архијерејску литургију у Поточцу и осветио црквену салу; одликовао достојанством протонамесника пароха поточког Сашу Огњановића; рукопротизвео у чин чтеца Марка Огњановића;
- Осветио крстове за нови храм у Сињем Виру;
- Посетио цркву у Рашевици и манастир Грнчарицу.

28. октобар 2005:

- Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ и Косовског одбора.

29. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Рабровцу и парастос свештенику Витомиру Никодијевићу;
- Посетио цркву у Јагњилу и одредио локацију за подизање конака;
- Посетио цркву у изградњи у Међулужју.

30. октобар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу.

31. октобар 2005 - Свети апостол и јеванђелиста Лука:

- Служио Свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Луке у Бошњанима, поводом храмовне славе; рукоположио Радована Газдића у чин презвитера и Миломира Тодоровића у чин ђакон;
- Осветио крстове и звоно за нову Цркву у Маскарама.

НОВЕМБАР

1. новембар 2005:

- Присуствовао предавању проф. др Владете Јеротића у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

1 - 4. новембар 2005:

- Учествовао у раду Светог архијерејског сабора СПЦ.

5. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Дубокој;
- Посетио Глоговац и обишао радове на новом парохијском дому.

6. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Смедеревској Паланци и крстио Вукана, сина паланачког ђакон Слободана Сенића;
- Венчао у Крагујевцу Марка и Катарину.

7. новембар 2005:

- Служио опело Јелици Војиновић на крагујевачком гробљу Бозман;
- Служио бденије у цркви Светог Димитрија у Сушици - Крагујевац;

8. новембар 2005 - Свети великомученик Димитрије:

- Служио Свету архијерејску литургију у цркви Светог Димитрија у Сушици - Крагујевац, поводом храмовне славе.

10. новембар 2005:

- Учествовао у прослави Дана школе Основне школе Вук Караџић у Поточцу и одржао предавање наставницима о учитељском позиву.

11. новембар 2005:

- Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ.

12. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Лазаревцу и учествовао на православном симпозиону о улози и месту парохијске заједнице.

13. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу и рукоположио у чин ђакон дипломираног теолога Петра Бранковића.

14. новембар 2005 - Врачеви:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у

Крагујевцу и пререзао славски колач крагујевачким лекарима.

16. новембар 2005 - Ђурђиц, Слава епископа шумадијског Г. Јована:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу и приредио славски ручак.

17. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и четрдесетодневни парастос игуманији Харитини у манастиру Ралетинцу;
- Посетио у болници оболелог архимандрита Петра (Станојевића).

18. новембар 2005:

- Рад у Патријаршији СПЦ;
- Присутствовао предавању господина Оливера Суботића у Духовном центру Саборне цркве у Крагујевцу.

19. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу.

20. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
- Отпутовао, са делегацијом СПЦ, у Јерусалим, ради учешћа у устоличењу новог јерусалимског патријарха.

21 - 23. новембар 2005:

- Посетио Јерусалимску патријаршију.

24. новембар 2005:

- Служио, са патријархом српским Г. Павлом и више архијереја СПЦ, опело у Борчи код Београда Слободану Милеуснићу, управнику Музеја СПЦ.

25. новембар 2005:

- Увео јеромонаха Никодима (Перића) у дужност намесника манастира Саринца.

26. новембар 2005 - Свети Јован Златоуст, Слава Богословије у Крагујевцу:

- Служио Свету архијерејску литургију у школском храму Светог Јована Златоустог и рукоположио професора богословије Александра Сенића у чин ђакона.

27. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и помен добротворима у школском храму Богословије.

29. новембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Саринцу и исповедио братство манастира;
- Обишао у болници оболелог архимандрита Петра (Станојевића).

30. новембар 2005:

- Примио епископа никшићко-будимљанског Г. Јоаникија;
- Посетио, у Влади Србије, господина Велимира Илића, министра за капиталне инвестиције.

ДЕЦЕМБАР

1. децембар 2005:

- Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ.

2. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Дивостину.

3. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Дивостину;
- Служио бденије у манастиру Каленићу.

4. децембар 2005 - Ваведење:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Каленићу, поводом храмовне славе;
- Примио академика Никшу Стипчевића.

7. децембар 2005:

- Приједи у Епархијској канцеларији.

8. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и полугодишњи парастос монахињи Неонили у манастиру Каленићу;
- Осветио зграду Медицинског факултета у Крагујевцу.

9. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Баточини и пререзао славски колач протојереју ставрофору Звонимиру Витићу;
- Посетио у болници патријарха српског Г. Павла.

10. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Саринцу и крстио Теодору;
- Посетио у болници оболелог архимандрита Петра (Станојевића).
- Присутствовао премијери филма господина Нићифора Аничича.

11. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
- Отпутовао, са више архијереја СПЦ и представницима других хришћанских цркава у Немачку и Брисел.

12 - 18. децембар 2005:

- Посетио, са делегацијом хришћанских цркава Србије и Црне Горе Немачку и Брисел и учествовао на више скупова.

19. децембар - Свети Никола:

- Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Грнчарици, поводом храмовне славе.

19 - 24. децембар 2005:

- Рад у Светом архијерејском синоду СПЦ.

21. децембар 2005:

- Посетио оболелог патријарха српског Г. Павла.

25. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Старој цркви у Крагујевцу.

26. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
- председавао састанку са архијерејским намесницима Шумадијске епархије.

27. децембар 2005:

- Примио групу професора Медицинског факултета у Београду.

28. децембар 2005:

- Рад у Патријаршији СПЦ;
- Посетио оболелог архимандрита Јована (Маричића).

30. децембар 2005:

- Приједи у Епархијској канцеларији.

31. децембар 2005:

- Служио Свету архијерејску литургију и годишњи парастос господину Раденку Марјановићу у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу.

Богослужење у цркви Св. Петке у Крагујевцу

Литургија у храму Св. Саве у Крагујевцу

Богојављенска служба у Крагујевцу

Канонска посета Церовцу, код С. Паланке

Прослава Светог Саве у Првој крагујевачкој гимназији

